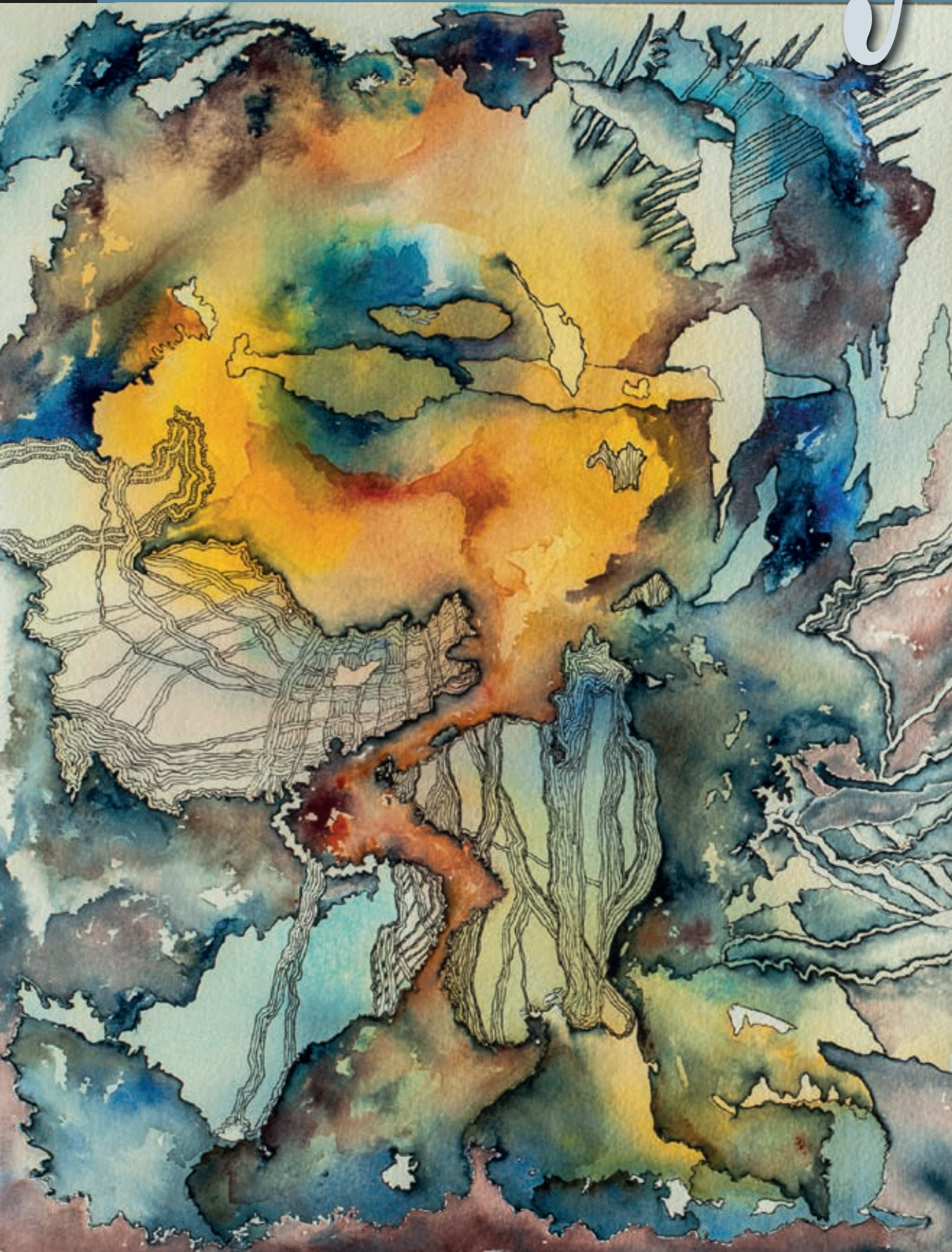

Pohlady

Z OBSAHU:

**ANNA HRABOVEC
INGRID KONRAD
SPOMIENKY
NA ROK 1989**

**SPOLKOVÉ
AKTIVITY
VEČER
PRE KRAJANOV
CHILL OUT
DIVADLO
VÝLET
DO WR. NEUSTADT
PŮŤ**

**HELENA KRAMAR
ROZHOVOR**

**JUBILEJNÁ
SEZÓNA SND**

**KOLOMAN
SOKOL**

**10 ROKOV
SLOVENSKE
OZVENY**

**SOVA
A JEJ AKTIVITY**

**ŠTUDENSKÁ
STRÁNKA**

**9. DANUBE
CHALLENGE
TENNIS CUP**

**NA ORAVE
CESTOPIS**

KALENDÁR 2020

DER ÖSTERREICHISCH - SLOWAKISCHE KULTURVEREIN & DER SLOWAKISCHE SCHULVEREIN SOVA &
DAS SLOWAKISCHE INSTITUT
RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK & ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA & SLOVENSKÝ INŠTITÚT

laden ein zum / pozývajú na

XVII.

GALAABEND DER WIENER SLOWAKEN GALAVEČER VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV

15. Februar 2020 / 15. február 2020

Grand Salon / Hotel Park Hyatt / Am Hof 2 / 1010 Wien

Eintritt / Vstupné € 119,- / für ÖSKV / SOVA Vereinsmitglieder € 105,- / pre členov RSKS a Spolku SOVA € 105,-
StudentInnen € 85,-

(Damenspende, 3-gängiges Abendessen und Tischreservierung inklusive / vrátane pozornosti pre dámy, 3-chodovej
slávnostnej večere a rezervácie stola)

Dresscode / Black Tie

Einlass / Vstup 19:00

Kontakt: Sekretariat : Otto-Bauer-Gasse 23 / 1060 Wien / sova@slovaci.at oder rsk@slovaci.at / +43(0)676 40 20 876

MOMENTKY ZO 16. PLESU VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV

Obsah

- 2 POZVÁNKA NA XVII. GALAVEČER VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV**
- 4 ANNA HRABOVEC, INGRID KONRAD**
NÁVRATY DO ROKU 1989 | *Vlado Mlynár*
- 7 PO GENERÁLNO M ZHROMAŽDENÍ** | *Vlado Mlynár*
- 8 CHILL OUT 1989 ANNUS MIRABILIS** | *Ingrid Fux*
- 9 ČESKÉ OZVĚNY | SLOVENSKÉ OZVENY KLENOTNICA HISTÓRIE**
NÁRODNOSTNÝCH SKUPÍN | *Yvonne Erdost*
- 10 KOLOMAN SOKOL GRAFIK SVETOOBČAN** | *Martina Víglášská*
- 12 SLOVENSKÉ NÁRODNÉ DIVADLO** | 100. VÝROČIE | *Ingrid Žalneva*
- 14 HELENA KRAMAR ROZPRÁVKY UKRYTÉ V KUFROCH** | *Ingrid Žalneva*
- 16 OMŠA NÁRODOV** | *Zuzana Rusnáková, Janči Rievaj*
- 17 PRIŠLA SOM BOJOVAŤ O VÁŠHO MUŽA!** | *Ingrid Fux*
- 18 VEČER PRE SLOVENSKÝCH KRAJANOV** | *Zuzana Vančová, Ingrid Žalneva*
- 20 VÝLET DO WIENER NEUSTADT** | *Jana Gregor-Rogler, Ingrid Fux*
- 23 PŮŤ DO HOSTÝNA** | *Jana Gregor-Rogler*
- 24 NEDOSTIŽNÝ DANUBE CHALLENGE TENNIS CUP** | *Igor Skoček*
- 26 SOVA A JEJ AKTIVITY** | *Elena Mandik, Tatiana Kaya-Dzijáková*
- 29 ŠKOLSKÝ SPOLOK KOMENSKÝ**
NOVÁ TELOCVIČŇA | *Margita Jonas*
ZO SLOHOVEJ TVORBY ŽIAKOV
- 30 NA ORAVE DOBRE...** | CESTOPIS | *Ingrid Žalneva*
- 32 ŠTUDENTSKÁ STRÁNKA** | *Lisa Skolar, Anna Hennebichler, Elli Burg*
- 34 NOVÁ KOMISIA ÚSŽZ** | *Redakcia*
- 35 KALENDÁR 2020**
P. O. HVIEZDOSLAV SONETY | **DANIELA HELIENEK**
KRESBY A AKVARELY / ZEICHNUNGEN UND AQUARELLE
- 36 SALZBURG TOP DESTINÁCIA 2020** | *Ingrid Žalneva*

Milí čitatelia Pohľadov,

keď sme pred rokom pripravovali zimné číslo Pohľadov, písala som aj o piesni Tichá noc, lebo práve uplynulo dvesto rokov od jej prvého uvedenia. V jej texte možno vybadať indicie na vtedajšie ťažké časy, ktoré okrem iných nepriaznivých udalostí spô-

sobila aj veľká prírodná katastrofa. Za uplynulé dve storočia ľudstvo výrazne pokročilo v mnohých, hlavne technických odboroch, no zároveň veľa zničilo svojím nezodpovedným správaním sa k prírode i k svojim bližným.

Najznámejšia vianočná koleda však vyjadruje v závere nádej, že zlé sa pomíne a bude zase lepšie. A tak vám, milí čitatelia, posielam symbolickú hviezdu poskladanú z papiera s kópiou originálneho textu piesne. Prajem vám, aby vám nielen priniesla šťastie, ale tiež aby nás všetkých nabádała k tomu, aby sme sa v budúcom roku správali pokornejšie a uvedomejšie. Aby tá záchranná hodina, o ktorej sa v piesni spieva, bila aj pre nás.

Krásne Vianoce a vydarený rok 2020!

Ingrid Fux

IMPRESSUM

Pohľady/Ansichten
Časopis Slovákov v Rakúsku/ Zeitschrift
der SlowakInnen in Österreich

Vydáva:
Rakúsko-slovenský kultúrny spolok
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

Tel.: 00431/596 13 15
E-mail: rsk@slowaci.at

www.slowaci.at

REDAKČNÁ RADA

Šéfredaktorka: Ingrid Žalneva
Redakčná rada: Ingrid Konrad, Ingrid Fux,
Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglášská
Jana Gregor-Rogler
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o., Bratislava

Články podpísané menom alebo skratkou autora
nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára.
Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKÉHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať. Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: € 25,-
Študent: € 7,-

Názov konta: Österr.-Slowakischer Kulturverein
IBAN: AT56600000092040212
BIC: BAWAATWW
Bawag P.S.K.

Vlado Mlynár

NÁVRATY DO ROKU 1989

Z oslavy diamantovej svadby Aničky a Tonka Hrabovcovcov

Keď som prišiel v roku 1982 do Rakúska, mal som dojem, že tunajšie obyvateľstvo nevie takmer nič o krajinách za železnou oponou. Mnohí to brali tak, že na tej druhej strane „drüben“ bývajú „die Tschechen“ a dole pri Burgenlande „Ungarn“. Keď som povedal, že som z Bratislavy, zvyčajne som dostal otázku, či som Maďar alebo Čech. Takúto situáciu som zažíval pár rokov.

Po rozdelení Československa a otvorení hraníc sa povedomie v rakúskej spoločnosti začalo meniť. Aké to bolo pre Slovákov, ktorí tu žili už dlhé roky? Ako zažila táto generácia pád komunizmu a aké majú pocity teraz, keď si pripomínáme 30. výročie Nežnej revolúcie? Dnes som na ceste k **Aničke Hrabovec**. Staršie ročníky ako ja vedia, že krajský život vo Viedni bol úzko spätý s rodinou Hrabovcovcov. Ved' Aničkin manžel Tonko bol niekoľko rokov predseda RSKS (rovnako aj Anna a ich syn Peter) a neskôr jeho prvý čestný predseda, takisto bol aj funkcionár Svetového kongresu Slovákov. Bol to práve on, kto sa nezištne zaslúžil o uznanie Slovákov za národnostnú menšinu tu v Rakúsku.

Anna Hrabovec

Milá Anička, ty žiješ v Rakúsku už pomaly päťdesiat rokov – aké boli tvoje začiatky?

Pre nás ten krok ostať tu nebol spojený s veľkou zmenou. Tonko ako technický expert v odbore zvárania bol už niekoľko rokov na stážiach v zahraničí. Okupáciu v roku 1968 sme zažili v Nairobi, vtedy sme aj začali rozmýšľať, že republiku navždy opustíme. V roku 1971 sme prišli do Salzburgu, kde sme mali pomerne ľahký štart do emigrácie, pretože sme poznali riaditeľa nemocnice Barmherzige Schwestern, bol to náš priateľ z Banskej Bystrice. On nám zabezpečil prvý byt. Salzburg mi ostal v srdci ako výnimočné miesto, kde sa cítim veľmi dobre a spája sa mi s pozitívnymi spomienkami na naše začiatky. Mala som povolenie pracovať v lekárnictve vo všetkých štátoch Spojeného kráľovstva, ale pre Rakúsko som si musela spraviť diferenciálne skúšky, tzv. aspirantskú skúšku na prácu v lekárni. Tonko pracoval ešte jeden rok v Indii a potom vo Viedni a od roku 1973 sme tu vo Viedni v našom domčeku v 23. okrese začali nový život. Viedencania nás veľmi srdečne prijali. Od začiatku sme sa stretávali so Slovákami na fare v Ungargasse. Po čase sa Tonko angažoval aj v Svetovom kongrese Slovákov, ktorý mal vo svojom programe vieru, že komunistická totalita nebude môcť trvalo odolávať myšlienke sebaurčenia národov, myšlienke ľudských práv, slovom, myšlienke demokracie a slobody. My sme s Tonkom

pravidelne navštevovali emigrantov – jazdili sme za nimi až po Salzburg. Pomáhali sme, kde sa dalo.

V pohnutých časoch okolo roku 1989 si bola predsedníčkou RSKS. Aký bol tento výnimočný rok? Čo to znamenalo pre náš spolok?

Treba povedať, že Viedeň mala imidž strediska všetkých špiónskych organizácií. Niektorí naši krajanovia to tak inhalovali, že videli v každom utečencovi špióna. Preto sa ani do spolkového života neintegrovali. V roku 1989 sa hlavne naša dcéra Katka veľmi angažovala. Bola jedna z prvých, čo navštívili Slovensko po novembrových udalostiach. Našla si cestu k protagonistom Verejnosti proti násilium a snažila sa pomôcť tomuto hnutiu, kde sa dalo. Veľkou požiadavkou bol kopírovací stroj. Na Tonkov návrh sme z našich spolkových peňazí kúpili kopírku a spolu s ostatnými požadovanými vecami sme ju naložili do auta, až bolo nakoniec celkom plné. S týmito vecami sme sa ako rodina vybrali do Bratislavy. Na hraniciach nás v tom čase ešte kontrolovali a colníci sa veľmi čudovali, že čo to vezieme – ale po dlhšej diskusii sme prešli. S niekoľkými problémami sa nám podarilo veci odovzdať do kompetentných rúk. Len tento krok – investovať naše spolkové úspory za hranice Rakúska – nebol pre všetkých vo výbore taký samozrejmy ako

Fotografie: Archív rodiny Hrabovec

pre mňa. Vtedy sme aj v spolku pochopili, že naše spolkové aktivity sa majú zameriavať na činnosť v Rakúsku. Túto skôr apolitickú oficiálnu líniu si RSKS zachoval do dnešných dní.

Pamätáš si na tie novembrové dni, čo si vtedy zažívala?

Jednu príhodu si pamätám, akoby to bolo dnes. V čase „sviečkovej demonštrácie“ v marci 1988 sme ako viedenský Slováci vyjadrili solidaritu Slovákom v Bratislave demonštráciou vo Wolfsthale. Mali sme tam aj omšu. Boli sme veľmi prekvapení, keď naraz pri nás zastavilo auto so slovenskou značkou. Vystúpil z neho tzv. filmový tím, ktorý nielen že robil detailné zábery z nás, ale fotil aj všetky zaparkované autá. Vedeli sme, že to nie je televízny štáb a že namiesto v televízii budeme navždy v archíve tajnej služby.

Myslím, že tam boli aj moji rodičia, musím sa ich na to opýtať. Ako si sa postavila k tejto novej situácii? Zmenilo sa niečo pre teba, tvoju rodinu?

Náš domček v Mauer bol vždy otvorený pre návštevy, ktoré k nám chodili z celého sveta. Po otvorení hraníc sa často u nás zastavili na kus reči Slováci na ceste zo sveta na Slovensko a ostali potom až do rána. Hlavne Američania boli nadšení z viedenských vech (Heuriger). Niekoľkokrát sme si aj zaspievali. Na druhej strane sa otvorenie hraníc prejavilo negatívne na družnosti slovenského spoločenstva, akú sme dovtedy poznali. Ľudia začali viac chodiť

na Slovensko, naraz sme boli v strede Európy, a nie na okraji, naši krajanovia mali menej času a chuti stretávať sa vo Viedni.

Našla sa aj osobnosť verejného života, ktorá ťa výrazne ovplyvnila alebo očarila?

Bolo ich niekoľko, ale nezvyčajné stretnutie som zažila so Štefanom Romanom. Bol to prvý predseda a zakladateľ Svetového kongresu Slovákov, kanadský priemyselník, založil spoločnosť Denison Mines Limited, ktorá sa časom stala vlastníkom najväčších uránových baní na svete. Bol to človek, ktorý celý život podporoval Slovákov v ich snažení o slobodu a vedel pre slovenskú vec získať sympatie a porozumenie medzi politikmi, štátnikmi, vedcami a významnými osobnosťami západného sveta. Boli sme spolu na večeri a mali sme možnosť s ním hovoriť o jeho živote a jeho predstavách o budúcnosti. Vtedy sa intenzívne zaoberal myšlienkou exportovať na Slovensko špeciálny druh kráv s jedinečnými vlastnosťami, čo sa ale ako veľa iných iniciatív neuskutočnilo. Ja som sa však po čase prístihla, že som viac myslela na to, ako sa môže taký bohatý človek tak nevkusne obliecť. Ale to bol asi americký štýl. Žiaľ, otvorenia hraníc sa nedožil – zomrel v roku 1988 v Toronte.

Som si istý, že si pravidelne spomínaš na spoločný život s Tonkom. Zažili ste veľa zážitkov a spoločných udalostí. On sa vždy nesmierne angažoval pre Slovákov. Na ktoré časy si mimoriadne rada zaspomínaš?

Keď mám byť úprimná, tak to bolo naše prvé stretnutie v Žiline, kde ma pozvali jeho rodičia na päť dní k nim. Jeho sestra bývala u nás v Bratislave, naši rodičia sa poznali z videnia. Tonko bol práve (náhodou?) doma z vojenčiny. Nebudeš mi veriť, ale Tonko ma po troch dňoch požiadal o ruku! V tom istom roku sme mali na Silvestra civilnú svadbu a cirkevnú trochu neskôr 26. 6. 1954.

Tak to je naozaj neskutočná príhoda. Ako dlho ste boli potom spolu?

Ešte sme spolu slávilí našu diamantovú svadbu, však aj ty si tam bol s tvojou Sabinou. V 61. roku nášho manželstva Tonko zomrel. Odišiel

V rozhovore so svojím manželom

Tri generácie

v tichosti. Ešte sme boli spolu nakupovať, trochu si sťažoval, že mu je zima, že si krátko ľahne – ale bolo to navždy.

Po rokoch už máš niekoľko vnúčenciev a myslím, že aj pravnúčatá?

Naša rodina sa veru rozrástla. Mám päť vnúčenciev a tri pravnúčatá. Je to krásne, keď ma pravidelne navštevujú, alebo keď zavolajú.

Milá Anička, ďakujem v mene všetkých našich čitateľov, ale aj za všetkých Slovákov, ktorí sú roztrúsení po celom svete, za všetko, čo ste vy s Tonkom pre nich, pre nás spravili. My sa tiež už poznáme skoro štyridsať rokov, som vďačný za tento rozhovor, ktorý mi opäť pripomenul moje začiatky v Rakúsku.

Manželia Hrabovcovci často navštevovali naše spolkové podujatia

Viedeň 30. november 1989. Improvizovaná večera a ďalšie momentky z obsadenej československej ambasády

Ingrid Konrad

Keď si pripomínam 30. výročie pádu komunizmu v bývalom Československu, tak sa cítim ako pamätník. Ako otec dvoch synov môžem o tej dobe diktatúry rozprávať v rodine – ale vie si mladý človek vôbec rozdelenie Európy železnou oponou predstaviť, keď to nezažil? Už asi aj my sami máme na to skreslený pohľad. Preto som rád, že si môžem na tieto časy zaspomínať.

Dnes som na ceste k Ingrid Konrad. Poznáme sa od jesene 1986...

Čo si robila v roku 1989? Ako sa ten rok pre teba rozbehol? Aká bola tvoja starting position?

Rok 1989 ma zastihol v kancelárii viedenského architekta Thomasa Feigera. Spolupracovala som na prestížnych viedenských projektoch, ako bola rekonštrukcia nezbombardovanej viedenskej synagógy na Seitenstetengasse, World Trade Center Vienna Airport či novostavbách hotelov siete Hotel Mercure v centre mesta, plánovala som nostrifikáciu vysokoškolského diplomu. Mala som pocit, že náš život v Rakúsku máme „im Griff“, t. j. v našich rukách. Boli sme tu už tretí rok, už tretí rok sa nám snívajú utečenecké sny, tretí rok som bojovala so skrývaným žiaľom nad veľkou stratou. S odrezaním od rodiny, vlasti, od časti Európy a vlastne časti sveta, východného bloku... Predtým to bol Západ, teraz Východ. Mala som pocit, že nikdy nebudem plnohodnotná sventoobčianka. Zdieľala som pocity utečencov celého sveta...

Kedy si prvýkrát mala pocit, že sa v ČSSR deje niečo výnimočné? Čo bola tvoja prvá reakcia? Máš výnimočný zážitok, moment, ktorý ti ostal v pamäti z tejto doby?

Samozrejme, že sme sledovali dianie v bývalom Československu. Cez oficiálne kanály, internet nebol. Vedeli sme o sviečkovej demonštrácii od našej tety, dôchodkyne, ktorá nás mohla navštíviť. Vedeli sme čo-to z rakúskej televízie a aj o novembri sme sa dozvedeli cez tento kanál. Navyše, keď naši priatelia stáli na tribúnach.

Prvý moment bol pocit neveriteľnej radosti. Zvonka sme nevnímali všetky obavy a strachy ľudí, ktorí vyšli do ulíc a ukázali občiansku odvahu v čase, keď ešte nič nebolo jasné... Pred ambasádou bývalej ČSSR na Penzingerstrasse sme zapalovali sviečky na podporu protestov. Dym spôsobil na sokli novozrekonštruovanej fasády čierne šmuhy a bol problém. Ambasáda stále fungovala a vydávala cudzincom víza na vstup do republiky. Nevydržali sme. Na ambasáde sme sa koncom novembra stretli Česi aj Slováci so žiadosťou o vstup do Československej republiky. Samé „persony non grata“ odsúdené za ilegálne opustenie republiky, medzi nimi aj významní českí disidenti ako herec Pavel Landoušek a spisovateľ Pavel Kohout. Ja s manželom sme mali len tzv. emigrantské pasy pre ten nový svet, s ktorými sme vlastne ani nemali právo vycestovať na Východ. Úradníci ambasády ich videli prvý raz v živote. O vízach ani počuť. Ale nevzdali sme to, neodišli sme, ani keď nás k tomu vyzývali. Vznikla zaujímavá situácia – obsadená ambasáda. Niekoľko kontaktoval novinárov, tých zo strachu nepustili dnu a nás tam tým pádom museli zavrieť. Boli sme tam celý deň. Vonku o nás vedeli, cítili sme sympatie a spolupatričnosť – napr. zo susedného kláštora nám cez múr spustili koše s jedlom. Ale nielen vo Viedni o nás vedeli, vedeli o nás aj v Prahe, kde sa zaoberali našou žiadosťou. Horúce linky Viedeň – Praha prerušovali naše tlmené rozhovory. Po ukončení rozhovoru s centrárou ČSSR vládlo hrobové ticho. Nie, nesúhlas... Čas bežal... Niekedy v noci prišlo povolenie, áno, ale nesmieme prekročiť štátnu hranicu nasledujúci deň pred 12:00, aby o tom mohli informovať jednotlivé priechody...

Písal sa piatok 1. decembra 1989. Hranicu sme podľa žiadosti prekročili po 12:00. Vtedy nás kontaktovalo dosť Rakúšanov, v aute sme viezli aj rakúskeho politika zo Strany zelených. Ivan Čarnogurský ml. viezol viedenského starostu Helmuta Zilka. Na hranici vládlo napätie. Náš Rakúšan si zabudol pas, my sme, a priznám s malou dušičkou, prekročili hranicu, ku ktorej som sa tri roky bála priblížiť a za ktorou nás čakalo mesto s neveriteľnou šedou všednosťou, ale na rozdiel pred tých troch rokov plné nádeje a optimizmu. V pamäti mi navždy ostane prekvapený radostný pohľad Jana Budaja, keď sme vkročili do centrálnej VPN na Ventúrskej. Našla som tam aj iných priateľov a známych. Večer sme sa zúčastnili demonštrácie – pochopila som, prečo ten rakúsky politik na hranici takmer plakal, chcel byť ten deň s nami tiež pri tom... Od 4. decembra 1989 už mohli občania ČSSR z rozhodnutia Federálneho ministerstva vnútra cestovať do Rakúska bez výjazdnej doložky, čo znamenalo slobodu cestovania na Západ.

Ako si sa postavila k tejto novej situácii?

Môj zamestnávateľ architekt Feiger sa ma v pohnutých mesiacoch Nežnej revolúcie opýtal, či sa chcem vrátiť. Musím priznať, že otázka ma prekvapila. Emigráciou sme priviedli do Rakúska aj syna a dali sme mu základy života v novej krajine, čo ani pre skoro trojročného chlapčeka asi nebolo úplne ľahké, hoci sme sa všemožne snažili, aby sa aj ten rok v dome pre utečencov cítil dobre. Som o tom presvedčená, že sme to zvládli my aj on. No to sme určite s manželom už nechceli meniť. A napriek všetkým okolnostiam sme po úteku ostali vo Viedni a bolo to tak blízko. Na Slovensku sme boli každý vikend. Nahrádzali sme si stratený čas s rodinou, priateľmi, pomáhali sme zbierkami z Rakúska – napríklad na počítače pre VPN aj na pozlátenie kríža na kostolíku v Karlovej Vsi pochádza práve z takejto zbierky... Manžel Karol začal na Slovensku podnikať, videl príležitosti v stavebníctve, kde chýbalo takmer všetko. A najmä odborné skúsenosti. Ja som sa profesijne koncentrovala na Viedeň, znostrifikovala som si diplom architekta a začala učiť na Fakulte architektúry Technickej univerzity. Vlastne sme sa nemali kam vrátiť, byt v Petržalke nám komunisti skonfiškovali, našli sme v ňom priateľov môjho brata, ktorým ho prideliť. Na rozdiel od Českej republiky, kde všetkých za skonfiškované byty aspoň čiastočne odškodnili, Slovensko sa k tomu nikdy nevyjadrilo. Čo ale urobili rýchlo, hneď bez zbytočnej byrokracie nám zmazali ten nezmyselný trest za ilegálne opustenie republiky, a to ma naozaj pozitívne prekvapilo.

Bola osobnosť verejného života, ktorá ťa výrazne ovplyvnila, a prečo?

Áno, bol to Ján Budaj a ľudia okolo neho. Zoznámila som sa s ním vďaka švagrinej a môjmu manželovi. Pred revolúciou som ho nevnímala len ako disidenta, ale aj ako umelca. Ale oboje bolo pre vtedajší režim neprijateľné. Cez neho som sa zoznámila s neskoršími protagonistami revolúcie. Veľmi ma ovplyvnil ako kreatívny, spravodlivý, zásadový a odvážny človek, ale aj ako ekológ a ochranár, iniciátor Bratislavy/nahlas, obhajca verejného záujmu. Po revolúcii sme s ním spolupracovali na publikácii o životnom prostredí Viedne a Bratislavy Umweltbericht Wien – Bratislava.

Žiješ v Rakúsku a zároveň na Slovensku. Vstupom Slovenska do Schengenského priestoru hranice už nie sú viditeľné. V čom vidíš po tridsiatich rokoch hlavné rozdiely medzi týmito dvoma krajinami?

Bratislavské korzo 1. decembra 1989

Fotografie: Archív Ingrid Konrad

Áno, hranice sú súčasťou nášho života. Mám k nim ambivalentný vzťah, niektoré vôbec neakceptujem, iné áno, ale všetky prekračujem. Po smrti manžela v roku 2006 ma jeho partneri požiadali o pomoc pri dokončení jeho projektov. Dnes pracujem v kancelárii primátora Bratislavy ako hlavná architektka mesta.

Takže bývalú štátnu hranicu medzi bývalou ČSSR alebo dnes Slovenskou republikou, ktorú som kedysi nenávidela, dnes akceptujem, a pritom ju neustále prekračujem. V každom zmysle slova. Fyzicky ako občan, odborne ako architekt-urbanista na úrovni rozvoja Bratislavy a cezhraničného priestoru a mentálne ako Európanka. Prekračujem aj hranice architektúry a urbanizmu, presahujem do iných odborov, fascinuje ma pozeráť za hranicu mojej profesie. Mentálne ich prekračujem v spôsobe môjho rozmyšľania a rozhodovania. Pretože hranice vedia aj spájať – aj tie, ktoré sú neviditeľné.

Rozdiely medzi krajinami(?). Sú také, ktoré sa zmenšujú a postupne miznú, hoci úplne neodzrkadľujú realitu. Ale aj také, ktoré sa prehľbujú. Alebo vznikajú aj nové... Tie prvé sú ekonomické parametre, tie druhé sú napríklad kultúra, rekreácia, čo je fajň, a tie tretie sú

strach a predsudky, čo je zlé. Ale treba na tom pracovať na lokálnej i globálnej úrovni. Rozpory v rôznych témach iných ako hospodárskych v EÚ svedčia o tom, že mentálne a kultúrne sme sa na úrovni EÚ stále nespojili... Som presvedčená, že pre to sa urobilo najmenej. Len tak sa môže stať, že napr. práve Rakúsko opäť náhodnými kontrolami našej spoločnej hranice chráni len svoje záujmy a čiastočne uzatvára hranicu so Slovenskom – teda vo vnútri únie. To ma veľmi bolí.

Ako bude ďalej? Čo si želaš k svojim okružným narodeninám? Čo si praješ pre tvojho vnúčika, v akom svete tu na mieste, kde kúsok od nás prebiehala železná opona, má alebo bude vyrastať?

To, čo sa želáva – všetko najlepšie. Viem, že život sa nemazná, ale so mnou by sa odteraz mohol aspoň trochu... (smiech). Ale vážne. Som skromná. Mám prácu, ktorá ma baví. A okrem nej ešte veľa iných nie architektonických projektov. Želám si, aby som všetko, čo chcem, stihala. Aby som mohla v Bratislave dokončiť rozbehnuté veci, aby som konečne nemusela

bojovať s nejakými hlúpymi predsudkami či neprajnosťou. V súkromí som vo svojom živote zažila na môj vkus až príliš veľa strát mojich milých, otca, manžela, dôležitých priateľov, tak si želim, aby sa to zastavilo a mala som čas rozlúčiť sa s tými, čo odišli prednedávnom. Zároveň prežívam veľa radosti, zo synov Alexa a Maxa s ich priateľkami, z vnúčika Bruna. Mám šťastie, že mám priateľov, širokú rodinu – milujem tú kontinuitu a rozmanitosť, ktorú mi na našich nie zriedkavých stretnutiach prinášajú. Pre toto budem ďalej prekračovať každú hranicu. A vďaka Nežnej revolúcii aj tú fyzickú medzi Rakúskom a Slovenskom. ■

V tomto čísle Pohľadov sme mali tému 30 – 60 – 90. Nie, to nie sú koordináty krásnej dievčiny, ale pospomínali sme si na 30 rokov Nežnej revolúcie s dvomi jubilatkami – s Inou, ktorá pred pár týždňami oslavovala svoju šesťdesiatku, a Aničkou, ktorá začiatkom roka oslavovala svoje 90. narodeniny.

Celá redakcia Pohľadov praje obom jubilatkam veľa zdravia a šťastia. Sme radi, že vás tu máme!

PO GENERÁLNO M ZHROMAŽDENÍ

Posledné generálne zhromaždenie našich spolkov RSKS a SOVA sa uskutočnilo 7. novembra 2019. Podľa stanov spolkov sa musí členské zhromaždenie konať minimálne každý druhý rok. Zúčastniť sa ho môžu členovia spolku i hostia. Tentoraz bolo hostí pomenej. V našej evidencii vedieme asi 2 500 Slovákov, v celom Rakúsku ich bude 30 – 40 tisíc. Ak by sme sa mali všetci stretnúť, tak budeme potrebovať štadión...

Na generálnom zhromaždení odznali správy o činnosti oboch spolkov, o slovenskej menšine všeobecne, ako aj o stave financií, uskutočnili sa voľby výborov spolkov na obdobie 2020 – 2021 a odznali aj plány na rok 2020.

RSKS

Predsedníčka **Ľubica Macura**
1. podpredsedníčka **Ingrid Konrad**
2. podpredseda **Vlado Mlynár**

Pokladníčka **Viera Hilscher**
Zapisovateľka **Cecília Kersch**

1. Revízorka **Zuzana Hell**
2. Revízorka **Ingrid Fux**

Rozšírený výbor

Sekretariát **Jana Gregor-Rogler**
Športová sekcia **Slavomíra Vančová**
Kultúra **Jela Heidinger**
VINICA **Elena Repka**

Vlado Mlynár pri prezentácii činnosti našich spolkov

SOVA

Predseda **Vlado Mlynár**
1. podpredsedníčka **Cecília Kersch**
2. podpredsedníčka **Linda Erbek**

Pokladníčka **Elena Mandik**
Zapisovateľka **Claudia Hovanáková**

1. Revízorka **Ľubomíra Wimmer-Pastorková**
2. Revízorka **Tatiana Kaya-Dzijáková**

PS: Možno ste to ani nepostrehli, ale naše dva spolky sú asi jediné krajské organizácie na svete, kde je drvivá väčšina žien vo funkciách!

Vlado Mlynár

Fotografie: Ingrid Fux

Ingrid Fux

CHILL OUT

1989 – ANNUS
MIRABILIS

Na pripomenutie jedného z najdôležitejších mílnikov našej novodobej histórie usporiadal Rakúsko-slovenský kultúrny spolok v rámci neformálneho cyklu Chill out vo štvrtok 24. októbra zaujímavú prednášku a besedu o udalostiach roku 1989 v bývalom Československu a na Slovensku v kontexte zmien, ktoré vtedy prebiehali v celom regióne východného bloku. Prednášajúcim hosťom bola historička **Dr. phil. Beáta Katrebová Blehová, PhD.**, zo Sekcie vedeckého výskumu Ústavu pamäti národa. Prelomovým revolučným udalostiam na Slovensku predchádzali aktivity rastúceho opozičného hnutia z prostredia skrytej cirkvi, ochranárskeho hnutia, občianskych aktivistov, nezávislých umelcov, študentov a reformných komunistov, ktoré mobilizovali od druhej polovice 80. rokov širokú verejnosť. Tie napokon výrazne prispeli k prekonaniu dovtedajšej pasivity občanov a otvorenému vystúpeniu proti normalizačnému režimu.

Dr. Blehová zaujímavými faktami oživila dianie, ktoré malo rozhodujúci vplyv na politický vývoj, ale i osobný život každého z nás.

Veľmi živé boli aj reakcie poslucháčov, ktorí si pri jej výklade vybavili ne jeden dramatický osobný zážitok práve z týchto pohnutých čias. Toto historické dianie odlišne prežívali Slováci na Slovensku, kde bol informačný tok zámerne a radikálne brzdený, ako tí za hranicami – v Rakúsku. Slováci tu žijúci mali osobný záujem na urýchlení procesu pádu komunistického režimu. Mnohým sa vybavili pocity z prvých reálnych stretnutí so Západom vo Viedni alebo Hainburgu a na druhej strane pocity emigrantov, ktoré ich sprevádzali, keď sa po rokoch vracali domov na Slovensko. Táto zaujímavá zmes faktografických informácií s konkrétnymi emotívnymi postrehmi divákov dodala podujatiu osobitý náboj. Reakcie publika boli milým zážitkom aj pre našu prednášajúcu, ktorá sa družne zapojila aj do neformálnej debaty po prednáške.

Foto: Ingrid Fux

Historička Dr. Beáta Katrebová Blehová na besede v našom spolku

Dr. Beáta Katrebová Blehová ochotne zodpovedala aj otázky, ktoré zaujímali členov nášho spolku a k odpovediam pridala aj osobné zážitky a postrehy.

Kde vás zastihla Nežná revolúcia a ako si spomínate na rok 1989?

Bola som študentkou druhého ročníka na Gymnáziu na Párovskej ulici v Nitre. Veľmi živo si spomínam na udalosti novembra a decembra 1989, pretože boli vsutku prelomové. Na znak solidarity so štrajkujúcimi vysokoškolskými sme spolu s učiteľmi urobili živú reťaz okolo gymnázia. Pamätám si, že veľmi rýchlo po páde totality komunistickej strany sa obnovilo vyučovanie náboženstva na školách. K nám zavítal kňaz, otec František Kapusniák, ktorý žil istý čas v emigrácii v Ríme. Hodiny obnoveného náboženstva boli nepovinné, sedelo tam i tak dosť záujemcov a otec František nám spontánne vysvetľoval základné články katolíckej viery. To bola veľká zmena, pretože vyučovanie náboženstva na školách v takejto forme neexistovalo. Spomínam si aj na prvé masovejšie demonštrácie v centre Nitry, ktorými sa Nitra pripojili k štrajkujúcim po celom Slovensku.

V rokoch 2000 – 2004 ste pôsobili vo Viedni. Mohli by ste našim čitateľom priblížiť, na čo ste sa špecializovali počas doktorandského štúdia?

Vo Viedni som pôsobila rozhodne dlhšie. Od roku 1993 som študovala na Viedenskej univerzite, neskôr som absolvovala doktorandské štúdium na Inštitúte pre východoeurópske dejiny pod vedením prof. Arnolda Suppana a prof. Emílie Hrabovce. Už počas doktorandského štúdia som začala pracovať na Rakúskom inštitúte pre východnú a juhovýchodnú Európu, ktorý sídlil na Josephplatz oproti Národnej knižnici a zaoberal sa aj výskumom reálií v štátoch strednej, východnej a juhovýchodnej Európy. Doktorскую prácu som písala na tému pádu komunizmu v bývalom Československu a vyšla aj knižne v roku 2006. Dodnes je to ojedinelá syntetická práca o problematike pádu režimu na Slovensku a v Česku v nemeckom jazyku. Zdôraznenie odlišného priebehu revolúcie na Slovensku a v Česku je nevyhnutné; nie náhodou rozlišujeme medzi Nežnou a Sametovou revolúciou a práve v Ústave pamäti národa, kde v súčasnosti pracujem, je potrebné túto dichotómiu zdôrazniť. Napríklad na Slovensku sa už 16. novembra 1989 konal vtedajším režimom nepovolený protisťatný pochod študentov v centre Bratislavy, ktorý sa skončil pred budovou bývalého

ministerstva školstva. Študenti protestovali proti nedodržiavaniu akademických slobôd a zlým podmienkam vo vysokom školstve a na univerzitách. Prvé Štúdio dialóg medzi predstaviteľmi Nežnej revolúcie a vládnuou mocou sa konalo 24. novembra v bratislavskej pobočke Československej televízie, ktoré fakticky znamenalo prelomenie cenzúry v tomto dôležitom médiu.

Ako na vás zapôsobila Viedeň? Rada sa sem vraciate?

Vo Viedni som strávila trinásť rokov života, vyštudovala som na Viedenskej univerzite, začala som tu pracovať, päť rokov som učila na Viedenskej univerzite. To je samozrejme obdobie dosť dlhé na to, aby vás natrvalo ovplyvnilo. Štúdium histórie ma zo všetkých predmetov, ktoré som musela počas pomerne dlhého štúdia (spolu s doktorandským štúdiom desať rokov) absolvovať, nepochybne zaujalo najviac. Rakúska historická veda má, prirodzene, iné obsahy a iné formy interpretácie, než aké sa vám dostanú na katedrách histórie na slovenských univerzitách. Témy sú oveľa viac zamerané na medzinárodný kontext a ponuka prednášok je pomerne veľká, takže si máte z čoho vyberať. Rakúsky pohľad na slovenské dejiny je iný než pohľad na Slovensku, povedala by som, že je objektívnejší a menej zaťažený rôznymi klíšé, dezinterpretáciami a tabuizáciou historických tém a procesov, ktoré, žiaľ, dodnes na Slovensku pretrvávajú. Čo je určite aj dôsledok neslobody minulého režimu a absencie tradície slobodného historického výskumu vlastných dejín. S problémom dezinterpretácie slovenských dejín sa z rôznych príčin na Slovensku stretávame dodnes.

Je tridsať rokov po revolúcii. Čo je náplňou činnosti Ústavu pamäti národa, v ktorom pôsobíte v súčasnosti?

Rok 1989 je nepochybne historickým medznikom v dejinách Slovenska podobne ako prelomové roky 1918, 1939 a 1945. Preto je nevyhnutné a potrebné si ho pripomínať a historiografickým výskumom objasniť. Založenie Ústavu pamäti národa je vlastne aj dôsledkom roku 1989 a jeho hlavná náplň – výskum zločinov komunistického režimu – úzko súvisí najmä s obdobím rokov 1945 – 1989. I keď sa navonok môže zdať, že o období komunistickej totality vieme už pomerne veľa, neprebádaných tém alebo tém, ktoré nie sú dostatočne prebádané, je stále viac než dosť. Dodnes nemáme napríklad spracované všetky vykonštruované politické procesy z 50. a 60. rokov minulého storočia, a napokon nemáme

celistvo spracovanú ani tému samotnej Nežnej revolúcie na Slovensku. Takže existencia Ústavu pamäti národa, základný vedecký výskum na jeho pôde, pamäťová politika ako dôležitá súčasť pripomínania si jednotlivých výročí, historických tém a historických procesov, a napokon aj postupné spracovávanie pozostalosti bývalej Štátnej bezpečnosti sú úplne opodstatnené.

Ďakujeme za zaujímavý a informatívny večer, ktorý nás preniesol do udalostí pred 30 rokmi a dal nám možnosť pouvažovať nad tým, aký vplyv mali tieto udalosti na život každého z nás. A v kontexte aktuálnych udalostí zamyslieť sa aj nad tým, či sme s touto devízou slobody a elánom na zmenu naložili dostatočne zodpovedne. A kam smeruje tento vývoj? Je to správna cesta? Ale to by už bola téma na ďalšiu prednášku... ■

Dr. phil. Beáta Katrebová Blehová, PhD.

V rokoch 1993 – 2000 študovala politológiu ako hlavný predmet a históriu, ruský jazyk a právo v kombinácii predmetov na Viedenskej univerzite. V rokoch 2000 – 2004 absolvovala doktorské štúdium na Inštitúte pre východoeurópske dejiny, Univerzita Viedeň, jej dizertačná práca s názvom *Der Fall des Kommunismus in der Tschechoslowakei 1989* vyšla knižne v roku 2006. V rokoch 2000 – 2005 pracovala ako vedecká spolupracovníčka na Rakúskom inštitúte pre východnú a juhovýchodnú Európu, v rokoch 2004 – 2009 ako univerzitná asistentka na Inštitúte pre východoeurópske dejiny na Viedenskej univerzite. Je členkou redakčných rád časopisu *Pamäť národa Ústavu pamäti národa* (od roku 2007) a *Historického zborníka Slovenského historického ústavu Matice slovenskej* (od roku 2018). Od júla 2018 pracuje v Sekcii vedeckého výskumu v Ústave pamäti národa v Bratislave. Je autorkou dvoch vedeckých monografií a vyše dvadsiatich vedeckých štúdií v štyroch jazykoch, v ktorých sa zameriava na slovenské a medzinárodné dejiny 20. storočia, slovensko-sovietske vzťahy, československo-sovietske a československo-taliancke vzťahy, slovenský exil, protikomunistický odboj a pád komunizmu v medzinárodnom kontexte.

Dr. phil. Beáta Katrebová Blehová studierte Politologie, Geschichte, Russisch und Rechtswissenschaften an der Uni Wien von 1993-2000. Danach absolvierte sie ihr Doktorstudium am Institut für Osteuropäische Geschichte – ihre Dissertation „Der Fall des Kommunismus in der Tschechoslowakei 1989“ erschien als Buch im Jahr 2006. Nach dem Studium war sie als wissenschaftliche Mitarbeiterin am Österreichischem Institut für Osteuropa und Südosteuropa sowie als Universitätsassistentin am Institut für Osteuropäische Geschichte tätig. Seit Juli 2018 arbeitet sie in der wissenschaftlichen Abteilung des Instituts der Nationalen Erinnerung in Bratislava. Sie ist Autorin zweier wissenschaftlicher Monografien sowie von über 20 wissenschaftlichen Studien in vier Sprachen mit dem Fokus auf die slowakische und internationale Geschichte des 20. Jahrhunderts.

Dr. phil. Beáta Katrebová Blehová studierte Politologie, Geschichte, Russisch und Rechtswissenschaften an der Uni Wien von 1993-2000. Danach absolvierte sie ihr Doktorstudium am Institut für Osteuropäische Geschichte – ihre Dissertation „Der Fall des Kommunismus in der Tschechoslowakei 1989“ erschien als Buch im Jahr 2006. Nach dem Studium war sie als wissenschaftliche Mitarbeiterin am Österreichischem Institut für Osteuropa und Südosteuropa sowie als Universitätsassistentin am Institut für Osteuropäische Geschichte tätig. Seit Juli 2018 arbeitet sie in der wissenschaftlichen Abteilung des Instituts der Nationalen Erinnerung in Bratislava. Sie ist Autorin zweier wissenschaftlicher Monografien sowie von über 20 wissenschaftlichen Studien in vier Sprachen mit dem Fokus auf die slowakische und internationale Geschichte des 20. Jahrhunderts.

Predseda via poradných zborov Vlado Mlynár (Slováci) a Karel Hanzl (Česi) počas pódiovej diskusie

ČESKÉ OZVĚNY | SLOVENSKÉ OZVENY

Klenotnica histórie národnostných skupín

Magazín národnostných skupín *České Ozvěny / Slovenské Ozveny* už od roku 2009 na ORF II Wien šesťkrát ročne predstavuje významné osobnosti a zaznamenáva politické výdobytky a požiadavky oboch autochtónnych národnostných skupín – českej a slovenskej. Postupom času sa za skromných 25 vysielacích minút darí redaktorkám kúsok po kúsku utkávať jednotlivé vlákna histórie týchto národnostných skupín v Rakúsku do stále pevnejšej stuhu.

Ozveny sa tak zaradili k magazínom *Dobar dan Hrvati, Dober dan, Koroška, Servus | Szia | Zdravo | Del tuha* a *Adj!sten* magyarak a doplnili program ORF o ďalšie vysielanie v jazykoch autochtónnych národnostných skupín v Rakúsku. Tým sa naplnil právny poriadok podľa § 3 ORF-zákona, v ktorom je zakotvené, že každá národnostná skupina, pre ktorú existuje aj poradný zbor, má právo na vysielanie v jej vlastnom jazyku. Patria k nim Chorváti v Burgenlande, Maďari vo Viedni a Burgenlande, Česi a Slováci vo Viedni, Rómovia v Burgenlande (táto národnostná skupina ešte bojuje za vlastné vysielanie) a Slovinci v Korutánsku a Štajersku.

Ako zodpovedný redaktor pre nový magazín bol v roku 2009 zvolený Serdar Erdost, kedysi aj spoluzakladateľ ORF magazínu *Heimat Fremde Heimat*: „Pamätám si, ako sme hľadali názov pre nový český a slovenský magazín. Mnohí moji kolegovia navrhovali naše známe názvy ako „Dobry deň, Slováci a Česi“ a podobne. Ale naša redakcia bola už vtedy plná progresívnych redaktoriek a redaktorov, tak sme trávili veľa času aj nad vymýšľaním iných názvov. Myslím, že sa nám podarilo, a dnes presne symbolizuje to, čo sme: ozveny životov našich národnostných skupín.“ Prvé vysielanie sa uskutočnilo 8. augusta 2009, keď moderátorky Dana Fleck a Pavlína Woodhams privítali divákov pri sledovaní magazínu *České Ozvěny / Slovenské Ozveny* z viedenskej reštaurácie *Schweizerhaus*. V ďalších rokoch nasledovali príbehy slovenských a českých krajanov, reportáže zo zaujímavých miest vo Viedni a okolí, ako aj z rôznych kultúrnych a spoločenských podujatí. Dnes na televíznom magazíne spolupracujú redaktorky Pavla Rašnerová, Miriam Spring a Yvonne Erdost.

Slávnostné podujatie k 10. výročiu vysielania magazínu sa konalo 9. novembra 2019 v ORF Radiokulturhaus za účasti riaditeľky Krajského štúdia ORF Viedeň Dr. Brigitty Wolf a riaditeľa Krajského štúdia ORF Burgenland Mag. Wenera Hericsa, ako aj veľvyslanca SR v Rakúsku Petra Mišíka. V pódiovej diskusii vystúpili aj predseda via poradných zborov – Vlado Mlynár: „Ozveny sú vlastne akýmiś pokračovaním nášho periodika *Pohľady*, pričom umožňujú prezentovať naše témy ďalšími prostriedkami. Prinášajú dobrý mix aktuálnych tém, o čom

Za spoluprácu sa poďakovala aj podpredsedníčka RSKS Ingrid Konrad (vľavo)

svedčí aj fakt, že si ich s obľubou pozrú aj moji rakúski priatelia a dokonca i kolegovia z práce.“ A Karl Hanzl dodal, že na každom vysielaní vidno, že je robené so srdcom, a zároveň vyjadril želanie, aby sa magazín vysielal každý mesiac. Za slovenskú národnostnú skupinu vystúpili na pódium aj Ingrid Konrad a Elena Repka, ktoré sa okrem blahoprajných príhovorov poďakovali za možnosť prezentovať slovenské kultúrne bohatstvo a špeciálne tiež aktivity oboch spolkov vo Viedni, kde sú Slováci uznaní ako národnostná skupina. Program podujatia obohatili obľúbené zoskupenia z radov národnostných skupín: slovenské folklórne formácie *Rozmarín* a *Vinica*, *Školský orchester spolku Komenský*, *spolok Tamburizza Adria* a spevácky zbor *Lumír*. *Pieseň Sľúbili sme si lásku* pripomenula dramatické chvíle v spoločnom štáte Čechov a Slovákov pred 30 rokmi a azda aj preto si ju spolu s protagonistami na javisku zaspievalo aj celé publikum. ■

Yvonne Erdost (Preklad: Miriam Spring)

Z vystúpenia folklórneho súboru *Vinica*

KOLOMAN SOKOL – GRAFIK

Dielo Kolomana Sokola sú meditatívne i vášnivé, je v nich pokora i hrdosť. Jeho expresívna grafická tvorba bola od začiatku silno sociálne orientovaná, s naliehavou výpoveďou o ľuďoch, vydedených na pokraji spoločnosti – robotníkoch, prostitútkach, žobrákoch. Popri mestských témach sa zaoberal aj motívmi zo slovenskej ľudovej kultúry, no bez toho, aby ju akokoľvek idealizoval.

Foto: Archív Liptovskej galérie P. M. Bohúňa

Skicár kresieb - Autoportrét, 1925

Prvé dotyky s výtvarným umením

Narodil sa 12. decembra 1902 v Liptovskom Mikuláši. Jeho detstvo nebolo najšťastnejšie. Už ako štvorročného ho matka opustila na väzkeckej železničnej stanici. Ujal sa ho strýko, ktorý ho vychovával do pätnástich rokov. V tomto veku odišiel do Košíc, kde sa učil za údenára. Tam sa zoznámil s doktorom Máthém, ktorý v ňom nachádza talent a podporuje ho. Jeho zásluhou a pomocou začal navštevovať súkromnú školu Eugena Króna. Štúdium pre neho znamenalo prvý vážnejší dotyk s výtvarným umením. Potom odišiel do Bratislavy, kde študoval na súkromnej maliarskej škole Gustáva Mallého. V rokoch 1925 – 1932 sa vzdelával na Akadémii výtvarných umení v Prahe, kde bol žiakom Františka Šimona a Maxa Švabinského. Od francúzskej vlády získal v roku 1932 štipendium na pobyt v Paríži. Tam sa osobne spoznal s Pablom Picassom a Františkom Kupkom. Počas pobytu vo Francúzsku sa zoznámil s výtvarníčkou Lýdiou Kratinovou, s ktorou sa oženil, ich syn sa stal lekárom. Po návrate z Francúzska sa usadil v Prahe, venoval sa novinárskej kresbe a knižným ilustráciám. V tomto období mal v Prahe aj prvú samostatnú výstavu grafickej tvorby.

Odchod do Ameriky

Do Mexika odišiel na pozvanie mexickej vlády. V roku 1937 ho vymenovali za profesora na Escuela Nacional de Artes Plasticas univerzity v Mexico City. Koloman Sokol často a rád spomínal na svoje mexické obdobie, kde pôsobil až do roku 1943 ako pedagóg a založil grafické oddelenie na škole Escuela de las Artes del Libro. Silno ľavicové prostredie bolo bližšie aj jeho naturelu a so svojimi študentmi si vytvoril blízky vzťah. Neskôr z tohto prostredia čerpal námety pre svoje kresby Mexičanov s veľkými sombreroami jazdiacich na koňoch.

Počas vojny sa podieľal na kultúrnej práci československého protifašistického odboja. Po zmene politickej situácie v roku 1948 natrvalo odišiel do zahraničia. Usadil sa v USA, kde žil mimoriadne skromne, až asketicky. V tomto období kreslil na nekvalitné papiere, často nekvalitným tušom, ktorý na mnohých kresbách rokmi výrazne vybledol,

pripadne sa takmer stratil. V roku 1952 sa odsťahoval do malého mestečka Bryn Mawr v Pensylvánii. Vo svojich kresbách z tohto obdobia sa snažil nájsť antickú dokonalosť harmónie tela a ducha.

Podpísaný Sambo

V roku 1967 mu syn George priniesol psíka určeného na lekárske pokusy, ktorý sa stal jeho verným spoločníkom, a to až do takej miery, že svoje obrazy podpisuje aj jeho menom – Sambo. Jeho tvorba sa opäť mení. Predovšetkým v rokoch 1972 – 1978 pracuje s veľkým zanietením a vytvára stovky sugestívnych kresieb. Mimoriadne intenzívne prežíva rôzne neprávosti či tragédie, aj na prvý pohľad banálne udalosti ho veľmi zasiahnu, čo sa premieta aj do jeho tvorby. Tematicky sa tieto práce viažu k najbližšej rodine, zobrazuje stretnutia, rozhovory. Často

Archív Spoločnosti Kolomana Sokola

SVETOOBČAN

Fotografie: Archív Liptovskej galérie P. M. Bohúňa

Skupina, 1976

sú námetmi hudobníci, postavy s maskami, tuláci, niekedy sa inšpiruje Novým zákonom. Vášnivo kreslí kone a, samozrejme, svojich psíkov – Samba a Brtka. Sokol okrem signatúry svojich diel používal aj niektorú z troch pečiatok so svojim menom, ktoré mu dal vyhotoviť jeho juhokórejský priateľ. Považoval ich za rovnocenné s vlastnoručným podpisom. Bol typom nesmierne vitálneho umelca, intenzívne tvoril takmer až do konca života. Zomrel 12. januára 2003 v americkom Tucsone.

Prehodnocovanie tvorby po zmene režimu

Už počas života sa stal legendou, ktorú však komunistický režim nemal príliš v obľube. Oficiálne bol stále chápaný ako emigrant. Po roku 1989 je so zmenou spoločenskej situácie na Slovensku jeho tvorba opätovne prehodnocovaná, jej význam dokumentujú aj významné

Na koňoch, 1976

Mexiko, 1987

Tancujúci Jánošík, 1945

výstavy v Národnej galérii v Bratislave, v Národnej galérii v Budapešti, v Galérii mesta Bratislavy a mnohých ďalších. Vychádzajú knihy o jeho živote a tvorbe, točia sa o ňom filmy.

Okrem množstva zahraničných ocenení mu udelil prezident Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky Václav Havel v roku 1991 Rad Tomáša Garrigua Masaryka. Na Slovensku získal Cenu ministra kultúry SR, je laureátom prestížnej ceny Nadácie MS – Ceny Miloša Alexandra Bazovského za rok 1995, ktorú mu udelili za celoživotné dielo. Prezident SR Michal Kováč mu v roku 1997 udelil Rad Bieleho dvojkríža II. triedy a v januári 2003 dostal od prezidenta SR Rudolfa Schustera Rad Bieleho dvojkríža I. triedy.

Cítil sa byť svetoobčanom bez pevného zakotvenia v konkrétnom prostredí. Na otázku, aké je národnosti, odpovedal: „Som maliar.“ Ako napísal v jednom svojom liste: „Som svetobežníkom, pôvodom zo Zeme, a preto sa moja práca na Zemi nestratí.“ Napriek tomu nikdy nestratil záujem o dianie na Slovensku, často komentoval aktuálnu situáciu v rodnej krajine. Udržoval dlhoročnú korešpondenciu s rodinou aj s priateľmi. Dôkazom vzťahu k Slovensku, a predovšetkým k rodnému mestu, je jeho veľkorysý dar mestu Liptovský Mikuláš a Liptovskej galérii P. M. Bohúňa, ktorý tvorí kolekcia 48 diel. ■

Spracovala Martina Viglašská podľa zdrojov:

<http://www.galeriainm.sk/stale-expozicie/koloman-sokol/>

<https://www.osobnosti.sk/osobnost/koloman-sokol-1021>

Centrum Kolomana Sokola v Liptovskom Mikuláši bolo sprístupnené širokej verejnosti 12. decembra 2002 pri príležitosti umelcovej storočnice. Ide o samostatný objekt, ktorý prevádzkuje Liptovská galéria P. M. Bohúňa v spolupráci s mestom Liptovský Mikuláš. Súčasťou stálej expozície sú aj diela a reálie, ktoré sú majetkom občianskeho združenia Spoločnosť Kolomana Sokola. Od 6. júna 2017 je Centrum Kolomana Sokola premenované na **Galériu Kolomana Sokola**. (Ivan Jančár) Obidvom inštitúciám ďakujeme za láskavé poskytnutie obrazového materiálu.

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ DIVADLO

Otvárací koncert jubilejnej 100. sezóny SND

Národné divadlá, hoci nie vždy pod týmto názvom, sa začali v Európe zakladať v 2. polovici 18. storočia. Niektorí odborníci považujú za prvú takúto inštitúciu Comédie Française, ktorá vznikla v roku 1680 v Paríži, i keď nie z vôle ľudu, ale na príkaz kráľa. No za skutočne prvé divadlo, ktoré reprezentovalo národnú integritu, sa označuje Hamburské národné divadlo z rokov 1767 – 1769. Postupne vznikali národné divadlá po celej Európe, a hoci k ich hlavnému poslaniu mala patriť vzdelávacia, reprezentačná a národ povznášajúca funkcia, v tomto období bola viac než repertoár dôležitejšia samotná budova, ktorú by daný národ mohol považovať za symbol svojej identity. Kultúrne stánky, v ktorých sa hralo v reči domáceho obyvateľstva, boli založené napríklad v Poľsku a Maďarsku (1837), Rumunsku (1852), Srbsku (1869) i Chorvátsku (1895). V Prahe sa najprv v roku 1850 vytvoril Zbor na zriadenie českého národného divadla, ktorý kúpil pozemok na nábřeží Vltavy, ale k otvorení divadla došlo až o vyše 30 rokov neskôr – po úspešnej verejnej zbierke (čo aj dnes pripomína heslo na priečelí: **Národ sobě**), značnej finančnej injekcii cisára Františka Jozefa (hoci práve myšlienka národného divadla bola súčasťou protiviedenskej politiky českého národno-obrodenského hnutia), ale aj po pamätnom požiari v auguste 1881, keď takmer dokončená budova vyhorela.

„Až vtedy budeme veľkým národom, keď budeme mať veľké národné divadlo.“ (Friedrich Schiller)

Situácia na Slovensku

Národno-obrodenské myšlienky na Slovensku brzdila silná maďarizácia, akékoľvek slovenské iniciatívy sa obmedzovali, idea národného divadla – hoci sa podľa českého vzoru začalo dokonca aj so zbierkami na jeho založenie – bola v nedohľadne. V roku 1872 vznikol v Turčianskom Svätom Martine Slovenský spevokol, ktorý sa venoval aj divadelnej činnosti. Nie náhodou ho básnik a literárny historik Štefan Krčméry nazval „Majákom v tme“. Spevokol patril k najlepším ochotníckym zoskupeniam na našom území a svojím spôsobom nahrádzal národné divadlo. Vhodnejšie podmienky

nastali až po vzniku Československa, keď si už aj politickí predstavitelia, hlavne ústredná postava medzivojnovej slovenskej politiky, minister s plnou mocou pre správu Slovenska a veľký divadelný priaznivec Vavro Šrobár, začali uvedomovať nutnosť inštitúcie, ktorá by po umeleckej stránke reprezentovala národnú a jazykovú jednotu Slovákov. Ale nebolo to také jednoduché – chýbala na to nielen budova, ale aj profesionálni herci či pôvodné drámy, ktoré by sa tu mohli hrať. V tom čase, od roku 1776, existovalo v Bratislave na Hviezdoslavovom námestí Mestské divadlo. V meste už od 16. storočia zasadal uhorský snem, paláce si tu stavali významné šľachtické rodiny, a tak rástol aj dopyt po možnostiach kultúrneho vyžitia. V divadle multinárodnej Bratislavy vystupovali od marca do júna nemecké súbory, od júna do októbra maďarské a od novembra do februára české. Lenže budova postupom času chátrala, koncom 19. storočia sa rozhodlo o jej zbúraní. Avšak už v roku 1886 stála na jej mieste nová, eklektická stavba, ktorú poznáme aj dnes. Navrhla ju vychýrená viedenská architektonická firma Fellner&Helmer, ktorá postavila až 48 divadiel – nielen vo Viedni (Volkstheater), ale aj v ďalších európskych mestách, napríklad v Sofii, Brne, Záhrebe, Varaždíne, Budapešti či Zürichu.

Foto: Ján Herec

Spiaca krásavica z roku 1957:
Trúda Boudová a Vladimír Marek

Slávnostné otvorenie

Po vzniku republiky sa česká sezóna v divadle začala predlžovať. No zatiaľ čo v Česku boli profesionálni herci uznávanými verejnými činiteľmi, na Slovensku sa len málo odvážlivcov vybralo touto cestou. Museli totiž bojovať nielen s puritánskymi predsudkami, ale aj s posmešným pomenovaním – komedianti. Na výpomoc museli teda prísť českí divadelníci. Aj za šéfa bol vybraný Bedřich Jeřábek, riaditeľ Východočeskej divadelnej spoločnosti, ktorý priniesol svoje skúsenosti, ale aj kompletný operný a činoherný súbor a našťudovaný repertoár, pozostávajúci najmä z českej tvorby. Slovenské

národné divadlo bolo slávnostne otvorené 1. marca 1920 českou národnou operou Hubička od Bedřicha Smetanu – v českom jazyku a s českými umelcami. Nasledujúci deň činohra uviedla drámu Maryša od bratov Mrštíkovicov. V roku 1923 sa stal riaditeľom aj viedenskému publiku dobre známy hudobný skladateľ a dirigent Oskar Nedbal, ktorý intenzívnejšie pracoval na poslovenčení divadla, na javisku sa začali objavovať slovenské kúsky a postupne tiež angažoval čoraz viac slovenských umelcov, medzi prvých patrili herec Janko Borodáč, jeho manželka Oľga, Andrej Bagar či tenorista Janko Blaho. Do Bratislavy povolal aj Achilla Viscusiho z talianskej tradičnej baletnej školy, ktorý vybudoval baletný súbor a prvýkrát ho publiku predstavil v máji 1920 baletom Coppélia. Riaditeľ Nedbal vedel dobre využiť svoje medzinárodné kontakty – divadlo hosťovalo na svetových scénach v Prahe, Barcelone, Madride, ale aj vo Viedni a Paríži, no a v Slovenskom národnom divadle zas napríklad Pietro Mascagni osobne dirigoval svoju operu Cavalleria rusticana a Richard Strauß Elektru a Ružového gavaliera.

Historické foto interiéru

Foto: GejzaPodhorský

Mozartova opera Così fan tutte (1932)

Foto: Archív SND

Zložité roky

Vplyvom politických udalostí v roku 1938 boli mnohí českí umelci prinútení k emigrácii, nasledujúce obdobie nebolo ľahké, ale napriek tomu sa na scéne objavovali viaceré dramatické diela svetového formátu. Po vojne sa okrem tradičného divadla presadzovali aj nové, kreatívne formy. Do popredia sa dostávajú noví slovenskí autori (Ivan Stodola, Štefan Králik). Podobne aj na hudobnej scéne sa popri operetných klasikoch etablojú aj slovenskí skladatelia ako napríklad Gejza Dusík, spoluzakladateľ slovenskej operety. Zlom nastáva po roku 1948, keď do činnosti divadla citeľne zasahujú ideologické a politické komunistické mocipáni. Opereta bola považovaná za buržoázny prežitok a dokonca aj Suchoňova opera Krútnava musela byť obsahovo prepracovaná

Ženský zákon (1952) s Hanou Meličkovou v úlohe Mary

– napríklad slovo Boh bolo nahradené obľúbeným slovíčkom „ľud“. Uvoľnenie nastalo až koncom 60. rokov, nadviazali sa nové kontakty so západnou kultúrou. Ale ako dobre vieme, netrvalo dlho a prišlo obdobie normalizácie a konsolidácie, kedy sa aj v divadle naplno presadil socialistický realizmus. V 80. rokoch zohralo divadlo dôležitú úlohu v boji proti komunistickému režimu. V prvom vyhlásení pracovníkov SND v novembri 1989 sa uvádzalo, že nikdy si nemysleli, že nastane chvíľa, keď základnou úlohou herca bude nehrať. Práve herci jazdili po regiónoch republiky, informovali tamojších obyvateľov o aktuálnom dianí a presviedčali ich, aby sa pridali na stranu štrajkujúcich študentov. Významným medzníkom po páde komunizmu sa stal rok 2007, keď bola do prevádzky uvedená nová, sedemposchodová budova SND s viac ako 2000 miestnosťami a tromi veľkými sálami.

Jubilejná sezóna

Zatiaľ čo iné európske národy mali už dávnejšie svoju národnú kultúrnu „svätyňu“, Slováci si museli počkať až na rok 1920. Za tých desať desaťročí sa však aj Slovenské národné divadlo vyrovnalo vyspelým divadelným

scénam, vychovalo veľa vynikajúcich spevákov, hudobníkov, tanečníkov i hercov a stalo sa štartovacím mostíkom hviezdnej kariéry takých slávnych mien, ako boli Lucia Popp, Edita Gruberová či Peter Dvorský. Jubilejná sezóna bola otvorená v historickej budove 14. septembra 2019 oficiálnym otváracím koncertom, na ktorom účinkovali zástupcovia všetkých troch súborov – činoherného, operného i baletného. Ako pocta českým divadelníkom, ktorí pomáhali v minulosti vytvárať a formovať SND, polovica galavečera bola venovaná českým hudobným skladateľom. Sprievodné slovo priblížilo najdôležitejšie etapy histórie národného divadla. Vyvrcholením osláv v tejto 100. sezóne bude slávnostný večer 1. marca 2020 v novej budove SND a na nasledujúci deň vystúpi súbor Národného divadla z Prahy s hrou Maryša. Okrem toho slovenská televízia pripravuje desaťdielny dokumentárny cyklus a chystá sa aj vydanie jubilejnej publikácie a pamätnej mince i poštovej známky. ■

Spracovala: Ingrid Žalneva

Použité zdroje:

*Portál Slovenského národného divadla, september 2019, Bratislava
www.snd.sk*

Historická budova SND v súčasnosti

Foto: Gejza Podhorský

Foto: Ingrid Žalneva

Ingrid Žalneva

HELENA KRAMAR

S Helenou Kramar sa poznám už niekoľko rokov z hodín jogy v sokolskej telocvični v 10. viedenskom okrese.

Dlho som ju však nepoznala z jej profesionálnej stránky, vôbec som netušila, aké krásne veci ukrýva doma v niekoľkých kufroch. S nadšením som preto privítala pozvanie do sveta rozprávkových príbehov a bábok, ktoré jej prostredníctvom ožívajú.

Bábkové divadlo malo už v bývalom Československu dlhú tradíciu. Jej nositeľmi boli rodiny bábkarov, ktorí kočovali z dediny do dediny, svojimi predstaveniami zabávali celé osadenstvo – malých aj veľkých, často aj sami vyrábali bábky a svoje skúsenosti si odovzdávali z generácie na generáciu. Tak sa s bábkovým divadlom spája aj ľudová tvorba ako rezba, maľovanie a obliekanie bábok. V roku 2016 bolo slovenské a české bábkarstvo zapísané do prestížneho Zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO.

Čo viedlo teba k tomu, že si sa rozhodla študovať bábkoherectvo?

Ako dieťa som chodievala do Domu pionierov v Bratislave, dnes je to Prezidentský palác. Tam bol bábkarový krúžok, ktorý viedla úžasná Milka Kaletová, všetky deti sme ju milovali. Vedela nám sprostredkovať lásku k divadlu, a špeciálne k bábkovému. Bola aj veľmi dobrá výtvarníčka, sama vyrábala bábky. Hrali sme vtedy veľa Feldekových zdramatizovaných vtipných rozprávok. Dodnes si tie texty pamätáme a rozprávame si ich, keď sa stretneme. Chodili sme aj po festivaloch, napríklad v Žiline bol každý rok celoslovenský festival, po ktorom sme postúpili do celoštátnej súťaže (vtedy v rámci Československa) v Chrudími. Mój otec mi vtedy hovoril: „No, ja neviem, čo ty budeš v živote robiť. Len také pimprlové divadlo...“ A potom som jedného dňa prišla domov a povedala mu: „Budeš sa čudovať, ale je na to aj škola. Vysoká škola. Je v Prahe a ja tam pôjdem!“

Pamätáš si na svoju prvú bábku a prvé predstavenie?

To bolo ešte v tom Dome pionierov. Hrali sme predstavenie Líška hrdopýška o líške, ktorá robila všetkým zvieratkám zle. Bol tam aj zajačík, ktorý sa líšky bál, a ježko, čo povedal, že musíme tú líšku nejako spacifikovať. Ja som hrala zajačika. Bola to klasická rozprávka, veľmi

Fotografie: Ingrid Žalneva

Bábkoherčka Helena Kramar s obľúbenými maňúškami – húskou a bocianom

ROZPRÁVKY

UKRYTÉ V KUFROCH

radi sme ju hrali. Pokiaľ ide o moje vlastné prvé predstavenie, tak to som si sama vyrobila bábky na jednu pôvodne českú pesničku o princeznej a rytierovi, ktorú som preložila do slovenčiny a zahrála. Princezná na rytiera čakala tak dlho, až umrela a púšťali sa do nej mole...

Oh, ale hádam sa to dobre skončilo...?

Princezná sa už neprebrala a rytier sa dokonca zapícho! Ale áno, dobre sa to skončilo. Zobrali ma na školu! (smiech) To som totiž hrala na prijímačkách pred profesorským zborom.

Ako pokračovala tvoja kariéra a kedy si sa ocitla vo Viedni?

Študovať som začala v roku 1972. Svoje prvé angažmán som dostala v bábkovom divadle vo východnom Berlíne, potom som v rokoch 1977 – 1979 pôsobila v Prahe v divadle Sluníčko, ktoré sa orientuje na predškolské deti, a okľukou

sa zase vrátila do Bratislavy do divadla Škola Ludus, kde som mala aj svoje predstavenie s bajkami. V Bratislave som tiež vyučovala a pripravovala záujemcov o štúdium bábkoherectva na DAMU v Prahe. V Rakúsku som od roku 1995, dali sme sa dokopy dvaja kolegovia z Viedne a ja, mali sme vlastné predstavenie, s ktorým sme chodili hrať pre deti, no potom som sa zamestnala. Ale mala som šťastie, robila som v galérii, ktorá patrila jednej Nemke, ponúkala nielen porcelánové bábiky, ale aj divadelné bábky, čo bola pre mňa veľmi pekná kombinácia. A popritom som naďalej hrávala v škôlkach alebo na narodeninových oslavách.

Áké predstavenia hrávaš dnes?

Hrávam výlučne pre deti, hlavne predškolského veku, veľmi rada chodievam do škôlok, dosť dlhý čas som hrávala v Divadelnom múzeu vo Viedni. Hrala som aj v spolku SOVA – a znovu sa tam

Trojočko a Jednoočko

Bábka javajka a jej elegantné gesto

tak si to potom sama dopracujem, alebo bábkou prezlečiem. Sama si ich potom aj opravujem, lebo stať sa môže všetičko. Najhoršie je, keď sa marionetám roztrhajú nite počas hrania.

Môžeš našim čitateľom povedať aj niečo o histórii bábkového divadla?

Už v antike sa našli hlinené, ale aj iné figúrky, o ktorých sa nevie presne, či to boli hračky alebo sa s nimi už aj hralo. Predpokladá sa, že bábkové divadlo má svoj pôvod na Jáve (preto „javajky“) alebo na Bali v Indonézii. Hrali sa hlavne hrdinské povesti, a tie bábkky majú veľmi silný výraz a veľké gestá. Keď sa v 50. rokoch v Československu zakladali profesionálne bábkové divadlá, mali byť marionetové, ale v tom čase v Prahe hosťoval Sergej Obrazcov a svojimi javajkami tak očaril našich bábkarov, že skonštatovali, že marionety sú zastarvané, „tvrdé“ a nepohyblivé, a uprednostnili javajky, ktoré mali krásny, pлавný až vznešený pohyb. Ja mám vo svojej zbierke bábok dve originálne javajky, ktoré som dostala z Indonézie cez známych, no sú viac na dekoráciu, jedine mojej vnučke občas s nimi niečo zahrám.

chystám s Perníkovou chalúpkou. V Mistelbachu pracujem s budúcimi učiteľkami materských škôl. Pripravujem ich na budúce povolanie tak, aby si vedeli zdramatizovať nejakú rozprávku a vyrobiť si k tomu aj bábkky. Hry si nepíšem, hľadám námety v detskej literatúre i klasických rozprávkach, keď ma nejaký príbeh zaujme, upravím si ho, pričom sa snažím neredukovať postavy. Spolupracujem s kolegyňou Maricou Mikulovou z Katedry bábkarskej tvorby na VŠMU v Bratislave, konzultujem s ňou aj projekty v Mistelbachu. Mám radšej menej známe rozprávky, napríklad od bratov Grimmovcov mám v repertoári príbeh Jednoočko, Dvojočko a Trojočko, páči sa mi, že mnoho detí ani dospelých ho nepozná a tiež že je tam viac ženských postáv. Ale na druhej strane som sa zase inšpirovala pesničkou Fuchs, du hast die Gans gestohlen, ktorú v Rakúsku vedia všetky deti. A v minulosti som hrala tiež bájky s režisérom Ladislavom Fülekyom z Bratislavského bábkového divadla.

Aké druhy bábok používaš a kto ti ich vyrába?

Sú tri základné typy bábok: maňušky, tie sa navliekajú na ruku; marionety sa ovládajú

pomocou nití – tie aj ja používam. Ďalej sú to javajky, vedené zospodu, ktoré majú ručičky na čempuritách (paličkách). Rada používam samostojné bábkky, čo dáva možnosť marionetu opustiť, t.j. bábkka ostane stáť a ja môžem zatiaľ hrať s inou postavou. Táto potreba vyplynula z toho, že človek hrá sám alebo vo dvojici. Samostojnými bábkami sú Jednoočko, Dvojočko a Trojočko a aj postavy z Perníkovej chalúčky. Bábkky mi zhotovujú na Slovensku moji kolegovia z pražskej školy – Eva Farkašová, ktorá začínala v Bratislavskom bábkovom divadle, teraz veľa robí pre divadlá na celom Slovensku, pre Ostravu, ale aj pre Poľsko, Srbsko alebo Chorvátsko, dokonca dostala aj ocenenie Dosky za bábkovú výpravu. Alena Malíčková mi robila pre spomínanú rozprávku od Grimmovcov vyrezávané bábkky, t.j. ručne rezané z mäkkého lipového dreva. Postavy pre Perníkovú chalúčku zase kolega Mirek Los z Naivného divadla v Liberci. Každý z nich má svoj rukopis, ja im načrtnem zhruba moju predstavu, no väčšinou im nechávam priestor na vlastnú fantáziu. Ak sa mi niečo celkom nepozdáva,

Psík a mačička - rozprávky, na ktorých vyrástlo už niekoľko generácií

Detický divák je náročný. Je dnes ťažšie deti zaujať?

Je to možno náročnejšie, ale keď sa to podarí, tak je to potom krásne, keď vidíš, ako deti všetko s bábkou prežívajú, ako to vnímajú, ako sa radujú, ako sa boja. Napríklad v predstavení Fuchs, du hast die Gans gestohlen sú deti vyslovene vtiahnuté do deja, lebo je tam živá postava pastiera, herec spieva pesničku a zapája deti do predstavenia, aby mu pomohli zlú líšku vyhnáť a zachrániť húsatko. Ja hrávam tak, že ma vidno. Deti ma síce vidia, ale vnímajú bábkku a sústreďujú sa na príbeh. Na druhej strane aj ja vidím, či som ich zaujala, alebo sú už unavené a pozornosť je slabšia, tak sa tomu môžem prispôbiť. Ja sa s deťmi po predstavení ešte rozprávam, niekedy majú veľmi dobré pripomienky. Napríklad v tej pôvodnej Grimmovej rozprávke je Jednoočko najstaršia zo sestier, Dvojočko prostredná a Trojočko najmladšia. Ale pretože Trojočko je veľmi dominantná a všetko určuje, zatiaľ čo Jednoočko je viac utiahnutá, tak mi po predstavení jeden chlapec povedal, že to tak nemôže byť, že tá Trojočko musí byť najstaršia, lebo tam stále rozkazuje. Aj som to potom zmenila, lebo mal vlastne pravdu (smiech). Takže deti dokážu byť naozaj veľmi vnímavé a všimajú si veľa detailov.

Postavičky z Perníkovej chalúčky

Predpokladám, že aj v bábkovom divadle nastupujú nové trendy, využívajú sa nové technológie...

Práve včera som bola v bábkovom divadle v Bratislave, hrali s malíčkymi bábkami, ale dianie na javisku bolo zároveň snímané kamerou a premietané na plátno. Zatiaľ som to ešte nikde nevidela, herci aj kameraman boli oblečení v čiernom, aby predstavenie nerušili, a používali nesmierne veľa technických vymožeností a drobností, napríklad dvaja panáčikovia bežali – mali na to valec, na ktorom bola cestička a príroda, valcom točili, zároveň sa to premietalo a bolo to veľmi dynamické. V hľadisku sedelo dokonca aj niekoľko menších, troj- či štvorročných detí a vydržali pozerat celé predstavenie.

V tomto roku si sa už po 14. raz zúčastnila Medzinárodného festivalu v Mistelbachu. V čom presne spočíva tvoja aktivita na tomto festivale?

Puppentheater Tage je najstarší a najznámejší rakúsky festival, tento rok sa konal už jeho 41. ročník. Je to vždy v októbri, v krásnej vinárskej oblasti Weinviertel. V premiére sa ho zúčastňuje až tridsať súborov z Rakúska, Nemecka a celej Európy, ale aj z ďalekých krajín ako India a Malajzia. Každoročne sa na ňom zúčastňujú aj študenti bábkarskych z Bratislavy. Veľká ponuka zahŕňa predstavenia pre deti predškolského veku, ale aj pre mládež a dospelých. Zaujímavosťou je aj „bábkarské víno“, ktorého etiketa sa zhoduje s plagátom festivalu, je darom pre každého bábkarera a má vysokú zberateľskú hodnotu. S prípravami začínam už v septembri. S riaditeľkou festivalu sa dohodnem, aký titul uveďem – v súlade s motom (v roku 2019: Pozor! Rozprávky). Podľa toho

zbalím príslušný kufor. K dispozícii dostanem šesť až osem žiačok pedagogickej školy BAfEP v Mistelbachu, urobíme workshop, ten musí mať konkrétny výsledok – divadelné predstavenie, ktoré môžeme potom zahrať. Čiže som vo funkcii režiséra-pedagóga. V rámci festivalu odohráme tri predstavenia, potom im tú inscenáciu ešte nechám, aby to mohli zahrať vo svojej škole napríklad v rámci Dňa otvorených dverí a prípadne aj v školských škôlkach, kam chodia na prax. Niekedy mám veľmi šikovné dievčatá, snažím sa ich viesť, aby boli kreatívne. Keďže v škole majú aj hudobnú výchovu, donesú na workshop detskú

pesničku, ktorú poznajú, a spoločne sa potom snažíme dokomponovať k nej text podľa rozprávky.

Takže o budúcnosť bábkového divadla sa neobávaš...

Verím, že tento druh divadla nezakrní. Dnes majú bábkoherci školu – po rozpade Československa sa na VŠMU vytvorila Katedra bábkarkej tvorby. Kedysi dávno bolo to ľudové bábkové divadlo naivné, dnes sa budúci bábkoherci môžu vzdelávať, úroveň výrazne poskočila a kreativite sa medze nekladú. Záleží len na jedincovi, ktorou cestou sa dá, aký je kreatívny a čo z toho vytvorí. ■

Plagát tohoročného festivalu v Mistelbachu

Puppentheater Tage Mistelbach – Das älteste und bekannteste Festival professioneller Theater und Gruppen findet schon zum 41. Mal unter dem Motto "Achtung Märchen" im wunderschönen Weinviertel im Oktober statt und ist nicht nur ein Begriff für Profis, sondern auch für die breite Öffentlichkeit. Im Durchschnitt kommen bis zu 30 Gruppen zum Festival aus Österreich, Deutschland und ganz Europa sowie aus exotischen Ländern wie Indien oder Malaysia. Jedes Jahr nehmen die Studenten der VSMU Bratislava Academy of Performing Arts aktiv am Festival teil. Auch die Bundesanstalt für Elementarpädagogik Mistelbach unter der Leitung von Helena Kramer ist jedes Jahr dabei.

Aus dem großen Angebot können die Zuschauer Vorstellungen für Vorschulkinder, Jugendliche und Erwachsene wählen. Das Festival endet meistens am Österreichischen Nationalfeiertag am 26.10. An diesen Tag können die Zuschauer mit nur einem Ticket gleich 6 – 7 Vorstellungen besichtigen. Kinder können am Workshop teilnehmen und eine eigene Puppe basteln.

Noch eine Rarität des Festivals ist der „Puppenspielerwein“. Gesammelt wird er nicht nur wegen des jährlich zum Plakat des Festivals passenden Weinetiketts, sondern auch ob des köstlichen Inhalts. Dieses Jahr ist es ein Welschriesling 2018. Dann also Prost, Puppen!

OMŠA NÁRODOV

Poslednú septembrovú nedeľu sa v Dóme sv. Štefana zišli na spoločnom slávení liturgie pod motom Trennendes Überbrücken veriaci z katolíckych komunít pätnástich národností. Cieľom tejto každoročnej slávnosti je vybudovať mosty a spojiť ľudí rôznych národností.

Kardinál Christoph Schönborn

Pri slovenskom stole

vo výzdobe označený znakmi a farbami svojej krajiny, ktorý kardinál posvätil. Celú omšu nás sprevádzala chrámová hudba a piesne jednotlivých národností.

Po skončení sv. omše sa všetci presunuli na arkádové nádvorie arcibiskupského paláca, kde ich očakával bufet s rôznymi národnými pochúťkami a špecialitami, napr. barackovica z Maďarska, chutné syry z Francúzska, zmrzlina z Talianska a pod. Pohostenie pripravilo aj slovenské spoločenstvo,

Na omši národov sa zúčastňujeme každý rok, zažili sme ju už siedmykrát. Aj tento rok sv. omšu celebrovali kňazi z každej národnosti, za slovenskú komunitu Liz. Theol. Pavol Dubovský, s hlavným celebrantom kardinálom Christophom Schönbornom. Pre kardinála Schönborna je 29. september veľmi výnimočný, pretože presne na tomto mieste pri oltári ho v tento deň v roku 1991 vysvätil viedenský arcibiskup, kardinál Hans Hermann Groër do funkcie biskupa. Za biskupské heslo si zvolil Vox autem dixi amicos (Nazval som vás priateľmi – Biblia, J 15,15).

Svätá omša sa začala o desiatej sprievodom v krojoch, prinesené národné vlajky veriaci položili na hlavný oltár. Pred obetovaním počas omše priniesli zástupcovia komunít k oltáru dary – chlieb zo svojej domoviny označený znakmi a farbami svojej krajiny, ktorý kardinál posvätil. Celú omšu nás sprevádzala chrámová hudba a piesne jednotlivých národností.

Slávenie liturgie vo viedenskej katedrále

slovenský tím tentoraz tvorili Editka, Zuzana, Janko, Adriana a Daniela. Na slovenskom stole rozvoniavali a lákali zvedavcov pirohy, strapačky, lokše, treska, slovenský chlebič či obložené misy so syrmi a oštiepkami. Na ochutnanie boli aj slovenské minerálky, víno, slivovica a borovička. Počas omše aj pohostenia nás navštívil štáb katolíckej televízie TV Lux. V rozhovore pre televízne vysielanie kardinál Christoph Schönborn povedal, že preňho je veľkým potešením, keď vidí vo Viedni Slovákov, Poliakov, Maďarov, Rumunov, Talianov, Čechov, Chorvátov i Francúzov, Albáncov, Slovincov, Španielov, ktorí prinášajú veriacim v Rakúsku vieru. Je im za to veľmi vďačný. Rozhovor poskytol aj otec Václav Sládek, O.Cr., ktorý slúži omše pre Slovákov a Čechov na Rennwegu. Televízny štáb sa prístavil aj pri tíme, ktorý pripravil slovenský stôl. K pohode prispelo aj veľmi pekné slnečné počasie a všetci odchádzali domov spokojní, s novými priateľstvami a zážitkami.

Špeciálne sa chceme touto cestou poďakovať za podporu veľvyslancovi SR v Rakúsku Petrovi Mišíkovi, Slovenskému inštitútu, Rakúsko-slovenskému kultúrnemu spolku a ľuďom, ktorí nám akokoľvek pomohli. Všetkým patrí veľké ďakujem a veríme, že sa pri podobných akciách opäť stretneme. ■

Zuzana Rusnáková, Jančí Rievaj

Ingrid Fux

V nedeľu 15. septembra 2019 sme mali opäť možnosť pozrieť si divadelné prestavenie produkčnej spoločnosti KUMŠT PRODUCTION, ktorá nám už na jar priviezla do Viedne inscenáciu Ešte raz, ale lepšie. **Zuzana Buchlovičová** z tejto umeleckej agentúry sa hneď po príchode do divadla Freie Bühne s nadšením vyjadrila: „Je veľká radosť hrať v divadle, ktoré má ten pravý starý divadelný puch... Preniesli sme sa v čase... aj steny tu majú svoje príbehy... také divadelné teplo tu majú. Toto divadielko mám veľmi rada, radi sme prijali pozvanie, aby sme uviedli ďalšie predstavenie pre Slovákov žijúcich vo Viedni. Úžasná je aj spolupráca s pani Veith-Mistríkovou, ktorej elán pri organizácii podujatí je i napriek jej veku neopakovateľný.“

Hra, ktorú napísala Tatiana Kusá pôvodne ako rozhlasovú hru, bola zinscenovaná pod názvom A čo ja, miláčik? My sme si ju mohli vychutnať v režijnom stvárnení Martina Mňahončáka so zvučným obsadením ako zábavnú komédiu pod názvom Prišla som bojovať o vášho muža.

Zaujímavým režijným spracovaním bolo premietanie pôvodných filmových sekvencií z úspešnej televíznej inscenácie z roku 1986, kde skvelá **Marta Sládečková** stvárnila rolu zvodnej Skarlet. Tentoraz sa pre zmenu na divadelnom pódium prevetila do úlohy zanedbanej manželky, permanentne pohrúženej do svojej prekladateľskej práce náročných textov amharčiny, ktorá si popri svojom sústredení na prácu ťažko nájde čas na optimálne fungovanie vlastnej domácnosti.

Hlavní protagonisti divadelného večera, zľava: Martin Mňahončák, Marta Sládečková a Dominika Žiaranová počas záverečnej klaňacky...

PRIŠLA SOM BOJOVAŤ O VÁŠHO MUŽA!

A tak sprvoti vôbec nechápe, odkiaľ sa vo dverách jej bytu zjavila odhodlaná mladá žena Skarlet (**Dominika Žiaranová**) s kuframi v ruke, ktorá sa nedá odradiť od úmyslu zostať u nej doma a vniesť do života zabehnutého manželského páru, žijúceho v klasickom stereotypy, poriadny uragán.

Už úvodná situácia dáva tušiť, že o úsmevné momenty nebude núdza. „Súboj“ dvoch žien – mladej krásnej Skarlet a pracou pohltenej manželky Margit nenecháva divákov chladnými. Extravagantná mladá žena sa čoraz viac vtiera do pozornosti roztržitého programátora Bohuša (**Martin Mňahončák**), čo samozrejme neunikne pozornosti Margit. Ich manželstvo sa otriasa v základoch, kým bravúrne napísané dialógy a herecký koncert hlavných predstaviteľov otriasa bránicami publika.

...a počas predstavenia

Kto bude víťazom boja o „začudovaného“ muža, sa pomaly rozuzlí v závere príbehu. Úsmevná a vtipná hra zo života ponúkla nášmu divákovi okrem oddychu a zábavy určite aj pár reminiscencií na svoj vlastný život a manželské spolužitie. Veď kto by nepoznal domácnosť, kde nie je vždy čerstvo navarená večera, kde sa nájdu neozehlené košele i nepárne ponožky? A komu nepadne dobre zasmiať sa nad bežnou realitou, cez smiech vidieť, že toto naozaj nie je najväčšia pohroma. Dôležité je, aby si manželia našli cestu k sebe aj po rokoch a obaja sa snažili oživiť vzájomný vzťah a aby sa im podarilo zostať na rovnakej vlnovej dĺžke.

Spoločné posedenie s hercami hneď po skončení divadelného predstavenia i možnosť konfrontácie vlastných pocitov s prítomnými účinkujúcimi a priateľmi, selfička s hlavnými aktérmi dotvorili tú správnu atmosféru podujatia, ktoré spolok návštevníkom ponúkol. A tak sme sa rozlúčili bohatší o pekný umelecký zážitok s dobrým pocitom na duši a s úsmevom na tvári. Ďakujeme za krásny večer. ■

Tradične nesmie chýbať ani spoločná fotka hercov s organizátormi podujatia

Fotografie: Ingrid Fux

Zuzana Vančová
Ingrid Žalneva

Nádherná vila Trebitsch, rezidencia slovenského veľvyslanca, sa už viackrát stala miestom, kde sa stretli krajanovia žijúci v Rakúsku, či už to boli literárne večery alebo slávnostné podujatie v decembri 2009, na ktorom sme udelili bývalému rakúskemu vicekancelárovi Dr. Erhardovi Busekovi Čestnú cenu viedenských Slovákov za jeho úsilie o uznanie slovenskej národnostnej menšiny v Rakúsku.

Veľmi si vážime, že v tejto tradícii pokračuje aj terajší veľvyslanec Peter Mišík. Tentoraz sme sa rozhodli využiť reprezentatívne priestory v spolupráci s veľvyslanectvom a Slovenským inštitútom úplne inak: 3. októbra 2019 sme zorganizovali večer spojený s módnou prehliadkou, ktorý by sme mohli pokojne nazvať aj Krajania krajanom, pretože, až na nejakú výnimku sa na ňom podieľali Slováci, ktorí vo Viedni žijú, tvoria alebo pracujú.

Hlavní účinkujúci večera (zľava): Ingrid Žalneva, modelky Lenka, Zuzka, Táňa a Alexandra, manželia Fojtíkovci, Andrea Bučko

VEČER PRE SLOVENSKE

Podujatie moderoval pedagóg muzikálového herectva **Ján Hyža Podmajerský**, otvoril ho známou piesňou Šaty robia človeka, na klavíri ho sprevádzala naša členka **Zitka Bočincová**. Potom si za klavír sadla mladá skladateľka a speváčka **Andrea Bučko**, ktorá svojimi hudobnými kreáciami výborne dotvorila príjemnú atmosféru pre modelky schádzajúce po nádherom schodišti rezidencie i provizórnom móle medzi publikom. Pôvabné modelky Zuzka, Tánička, Alexandra a Lenka predvádzali ohromujúce modely značky miché nadanej dizajnérky **Michaly Babčanovej**, rodáčky z Považskej Bystrice, ktorá od roku 2013 žije vo Viedni, kde si postupne vypracovala vlastnú módnou značku. Jej štýl je ženský, romantický a minimalistický, oslovuje hlavne nežné,

romantické, no zároveň silné a sebavedomé ženy. O šikovnosti a všestranosti mladej Slovenky sa hostia mohli presvedčiť na vlastné oči. V predvážanej kolekcii si prišla na chuť každá dáma v publiku bez ohľadu na to, či to boli kreácie na bežný deň, svadobné šaty alebo večerné róby. Tie zožali pochopiteľne najväčší úspech, pretože Michala si dala skutočne záležať na každom detaile a do modelov vložila celú svoju kreativitu a zručnosť.

Vila Trebitsch bola postavená pred viac ako sto rokmi, v rokoch 1907 – 1908 si ju nechal postaviť rakúsky spisovateľ Siegfried Trebitsch, ktorý sa preslávil hlavne prekladmi diel anglického dramatika a esejistu Georgea Bernarda Shawa. V tom čase bola Viedeň vychýreným dejiskom tanečných bálů a je veľmi pravdepodobné, že aj v tomto sídle sa konali súkromné plesy. Módná prehliadka bola rozdelená do dvoch blokov a počas prestávky sme mali možnosť preniesť sa ešte do vzdialenejšej minulosti, keď nám manželia Fojtíkovci z Umelecko-historickej spoločnosti **Bojník** nielen predviedli historické tance v krásnych renesančných kostýmoch, ale tiež nám bližšie predstavili svoje tance i oblečenie a vysvetlili aj význam vejára, pomocou ktorého dáma šikovne dokázala vyjadriť svoje pocity.

V úvode druhej časti prehliadky potom čakalo prítomných prekvapenie: boli vyzrebovaní traja víťazcovia módných blúzok z kolekcie značky miché. Aj ďalšie modely potvrdili slová úvodnej piesne o tom, že šaty robia človeka, lebo dávali možnosť cítiť sa ako princezná či kráľovná plesovej noci. Potvrdili to aj

Foto: Ingrid Fux

Ján Hyža Podmajerský a v dolnom rade Michala Babčanová

Fotografie: © Mirza Nunic

ÝCH KRAJANOV

vyjadrenia publika: „Túto značku som doposiaľ nepoznala, ale veľmi ma oslovila. Páči sa mi, ako sa dizajnérka sústreďuje hlavne na hodváb.“ (Monika) „Neskutočne sa mi to celé páčilo. Bolo to elegantné, krásne modelky aj prostredie a ak by som si mala vybrať, tak mojím favoritom sú svadobné šaty.“ (Markéta) Kolekcia miché sa zameriava iba na nežné pohľavie, ale páni v publiku si takisto prišli na svoje: „Očarili nás modelky, ale samozrejme aj šaty. Páčilo sa nám, že modely neboli vyslovene extravagantné, že by sa dali obliecť iba na jednu príležitosť, ale že sú viacej využiteľné.“ (Adrian) Riaditeľ Slovenského inštitútu Igora Skočeka oslovil celkový súzvuk priestorov, modelov, modeliek, hudby aj moderácie. „Bolo to prosté celé harmonické a v príjemnom duchu. Všetko do seba krásne zapadalo.“

Dokonca módnou prehliadku prirovnal k viedenskému módnemu týždňu (Vienna Fashion Week): „Musím povedať, že modelky, ktoré dnes vystupovali, sa mi zdali profesionálnejšie ako na Fashion Weeku, aj modely boli krajšie. Celá tá koncepcia ma dnes veľmi oslovila.“

A ako hodnotí prehliadku samotná dizajnérka? „Prehliadka dopadla na výbornú, som veľmi vďačná za túto možnosť a skúsenosť. Taktiež som hrdá na modelky, že to tak skvele zvládli a odprezentovali značku miché podľa mojich predstáv. Myslím, že to bol uskutku vydatý večer.“ A Ingrid Žalneva, ktorá mala organizačne i režijné celé podujatie pod palcom, dodáva: „Myšlienkou zorganizovať pre spolok módnou prehliadku som sa zaoberala od chvíle, keď mi športová referentka Slávka Vančová predstavila Michalu Babčanovú a následne sme s touto módnou návrhárkou uverejnili rozhovor v Pohľadoch. Mali sme aj vyhladené priestory v galérii u jedného slovenského galeristu vo Viedni, žiaľ, ten si stanovil také podmienky, ktoré si náš spolok nemohol dovoliť. O to viac som uvítala priaznivú odpoveď pána veľvyslanca Mišíka na našu otázku, či by sa toto podujatie mohlo uskutočniť v jeho rezidencii, čím by sa zároveň nadviazalo na tradičnú spoluprácu medzi veľvyslanectvom a RSKS. Naozaj si nesmieme vážim, že požiadavke nielen vyhovel, ale že nám spolu s manželkou pre zdarný priebeh prehliadky poskytol aj časť svojich súkromných priestorov. Po skončení podujatia mi viacerí krajanovia osobne ďakovali za to, že sme im takto umožnili spoznať krásnu, reprezentatívnu vilu Trebitsch, ale aj jej obyvateľov. A keď som pána veľvyslanca mailom požiadala, aby sa na najbližšej porade v mene nášho spolku, ako aj v mojom mene ešte raz poďakoval všetkým zainteresovaným diplomatom a pracovníkom úradu za ich ústretovosť a pomoc pri príprave i samotnej realizácii krajského podujatia, vzápätí prišla odpoveď: „To urobím veľmi rád. Ešte raz vďaka za krásny večer, bolo to jedno z najkrajších podujatí, skvele ste to zorganizovali.“ Tak to sú tie najpríjemnejšie slová, ktoré si môžu organizátori priať. Ešte raz za vedenie spolku všetkým ďakujem. ■

Jeden z modelov pre sebavedomé...

...i romantické ženy

Foto: Slavomíra Vančová

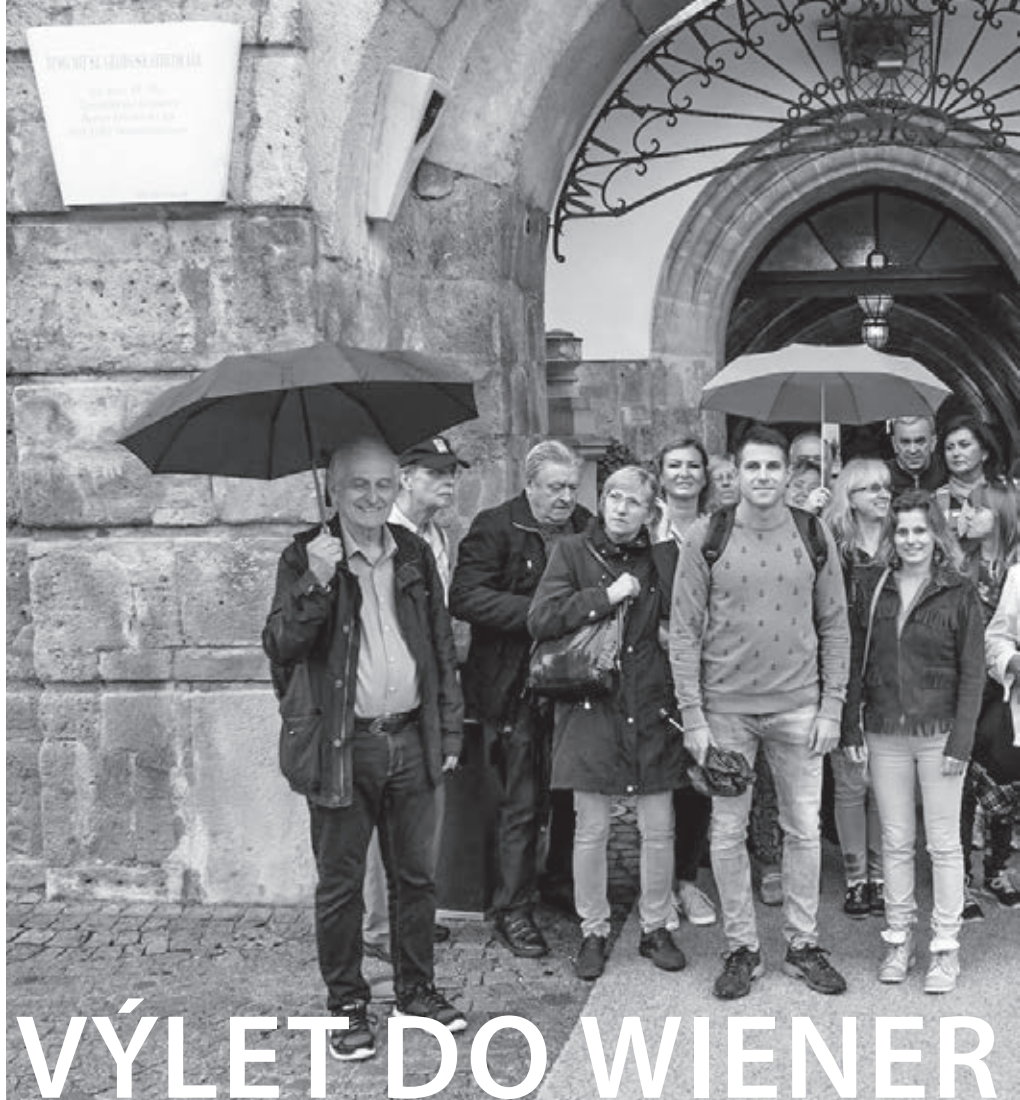
Michala so svojimi modelmi a modelkami

S krásnymi slovenskými dievčatami sa nechal rád odfotiť aj veľvyslanec SR Peter Mišík

Jana Gregor-Rogler
Ingrid Fux

Leto sa ešte ani poriadne neskončilo a Rakúsko-slovenský kultúrny spolok už na prvý víkend po prázdninách zorganizoval zaujímavý výlet do blízkeho okolia Viedne – do bývalého cisárskeho sídla, do mesta Wiener Neustadt (Viedenské Nové Mesto). Napriek tomu, že počasie nebolo až také slávne ako história tohto mesta, v autobuse sa hneď zrána zišla výborná partia výletníkov, dychtiacich po zaujímavostiach o meste v najjužnejšej časti Viedenskej kotliny, plnom zašlej slávy a krásne zrekonštruovaných pamiatok. Naša sprievodkyňa Janka Gregor-Rogler pre nás pripravila rôznorodý program a mnohí z nás sa práve z jej výkladu prvýkrát dozvedeli, aké skvosty toto mesto ukrýva. Rozprávanie začala v parku pri obdivuhodne zachovaných mestských múroch.

Výletníkov neodradilo ani daždivé počasie

VÝLET DO WIENER

Rytiersky dobyvatel' Matej Korvín

Hradby dal postaviť v 12. storočí zakladateľ mesta vojvoda Leopold V. z rodu Babenbergovcov za výkupné za prepustenie anglického kráľa Richarda Levie srdce. Vážnili ho na hrade Dürnstein za urážku Leopolda. Múry hrubé 1,62 metra a obranné veže s 2,5 metra hrubými stenami odstrašili každého nepriateľa. Ani uhorskému kráľovi Matejovi Korvínovi sa ich nepodarilo v roku 1486 zdoľať. Wiener Neustadt si nakoniec podmanil vyčkávacou taktikou, kým mu vyhladovaní obyvatelia po dvoch rokoch sami otvorili brány. Ale zachoval sa rytiersky, čo zničil pri pokuse o dobytie mesta, znova vystaval. Veď aj na Slovensku je známy ako dobrý kráľ. Za statočnú obranu daroval obyvateľom Wiener Neustadt „Corvinusbecher“ – pohár zdobený drahokamami, v súčasnosti najväčšia exponát mestského múzea. Po jeho smrti mesto opäť patrilo Habsburgovcom.

S mestským opevnením je spojený kostol kapucínov. V kláštornej záhrade nás sprevádzali vážne pohľady páru živých somárikov Františka a Kláry, ktoré sú tu ako symbol dopravného prostriedku pátrov kapucínskeho rádu v minulosti. „Mesto v pohybe“ bolo motto tohtoročnej krajinkej výstavy v meste a kapucíni naň nadviazali heslom „Kresťania v pohybe“. Z ich kláštora vo Wiener Neustadt bol v 18. storočí vyslaný páter Ján Damascén, aby viedol stavbu dnešného kláštora kapucínov v Bratislave.

Popri arkádach kláštorného dvora sme sa dostali ku vchodu do kazemát – troch oblúkových hál pod zemou spojených chodbami Strada coperta (tajnou cestou) ako súčasťou mestského opevnenia. Archeológom sa podarilo odkryť najstaršie originálne časti z čias založenia mesta. Hradby boli rozširované a obnovované postupne takmer päťsto rokov. Cez druhú svetovú vojnu spadlo na mesto 50 000 bômb.

V kazematách

Hlavné námestie s radnicou

Mestské opevnenie s kapucínskym kostolom

NEUSTADT

Fotografie: Ingrid Fux a Jana Gregor-Rogler

Kto mohol, ukryl sa v podzemí, aj kazematy mnohým zachránili život. Neskôr slúžili ako sklad piva a niekoľkokrát sa v nich aj tancovalo. V dnešnej zachovanej a renovovanej podobe sú v Európe jedinečné a po krajinskej výstave sa budú dať prenajať napríklad na svadbu.

Prominentný väzeň Beethoven

Pozdĺž múrov sme sa presúvali po Beethovenovej promenáde. Tento hudobný veľikán strávil jednu noc v tunajšom mestskom väzení. Prečo? Beethoven sa v lete zotavoval v kúpeľoch Baden pri Viedni. Raz sa prechádzal po nábřeží kanála Wiener Neustädterkanal. Zamyslený, vtedy už nepočujúci, zabudol na čas a nevedomky sa po vyše 20 kilometroch ocitol v meste Wiener Neustadt. Nemal klobúk a vyzeral ako potulný žobrák. Blízko Uhorskej brány si ho všimli vinári a odviekli ako

vagabunda k policajtom. Jeho slovám a gestikulácii, že je slávny komponista, neverili. Na skladaťovo naliehanie zavolali riaditeľa miestnej hudobnej školy, ten spoznal v strapatej postave väzňa geniálneho maestra a ponúkol mu prenocovať vo svojom dome. Medzitým nastala poľnoc. Ráno sa prišiel Beethovenovi ospravedlniť starosta mesta a poskytol mu kočiar na cestu späť do Badenu.

Pohľad na dóm

Pamätný Máriin stĺp

Nás našťastie Beethovenova promenáda nezaviedla do iného mesta, ale na pešiu ulicu Herzog-Leopold-Straße. Umelci tam hrali na hudobných nástrojoch, artísti vyfukovali maxi bubliny, a tak aj v sychravom počasí rozjasnili tváre okoloidúcich. Pomedzi kvapky dažďa sme vnímali budovu bývalého karmelitánskeho kláštora prestavaného na divadlo Stadttheater a po pár minútach sme sa ocitli na hlavnom námestí. Na fasáde radnice sa vynímali kamenné erby z bývalých mestských brán. Pestré farby mali kvety, ovocie a zelenina v stánkoch na trhu Marienmarkt aj pomalované líca detí, no najviac farebne vynikal vláčik sýtej červeno-modrej farby, lebo mu mierny dážď pridal lesku. Máriin stĺp v strede námestia bol naším miestom stretnutia po desiatovej prestávke, ale aj spomienkou na smutné časy morovej epidémie. Na ochranu pred ňou dal v stredoveku tento stĺp so sochou Panny Márie postaviť gróf Leopold Kolonič, rodák z Komárna. Bol biskupom v Nitre a od roku 1670 vo Viedenskom Novom Meste. V tom období tunajší trhovníci umývali mince octom, bol to predpis, predávaný tovar mali neustále vetrať, poprípade kadíť dymom. Mariensäule má zároveň pripomínať svadby sestier Leopolda I. v tomto meste.

Rodáčka zo slávnej fotky

Takmer ako na svadbe sme sa cítili v kaviarni Bernhart s vlastnou pekárnou, kde sme si posedeli pri kávičke s krémovými rezmi lahodnej chuti. Prostredie zútuľňovali nostalgické zásuvky s rôznymi druhmi kávy slávnej manufaktúry Daniel Moser. Kávičkári túto kvalitnú značku poznajú z miesta prvej kaviarne vo Viedni na Rotenturmstrasse. Na krémových rezoch vo svojom rodnom meste Wiener Neustadt si určite pochutnávala aj Greta Zimmer predtým, ako so svojimi sestrami ušla ako pätnásťročná pred nacizmom do Ameriky. V deň kapitulácie Japonska, 14. augusta

Arkádové nádvorie kláštora Stift Neukloster

Obedňajšia pauza v reštaurácii Zum Weissen Rössl

Ikonicná fotografia Alfreda Eisenstaedta

1945, ju v New Yorku na námestí Time Square od radosti pobožkal americký vojak-námorník a v tom okamihu sa stala táto rodáčka z Viedenského Nového Mesta nevedomky ikonou oslavy mieru na fotografii, ktorá obletela celý svet. Nový majiteľ kaviarne jej venoval pamätnú izbu, kde sa dá tiež príjemne posediť. Niektorí z našich výletníkov uprednostnili cukráreň Linauer s ponukou torty Wiener Neustadt a iní zase len tak postojačky ochutnali v pekárni ešte teplé pečivo či s prekvapením Pressburger Strudel – bratislavskú štrúdlu.

V predajni likérov

a spojená vľavo s krídlom cisára a vpravo cisárovnej. Popod kaplnku teda prechádzali kočy do hradného nádvorja. Na stĺpy vnútri kaplnky dal cisár Friedrich namaľovať scény zo Svätého písma tak, aby ich jeho manželka Eleonóra Portugalská videla, keď vchádzala do kaplnky zo svojich komnát, a na bohoslužbe porozumela čítaniam v latinčine. Originálne stĺpy v 18. storočí úplne zničilo zemetrasenie, iba jeden z kresbami zostal, domáci mu hovoria ôsmy div sveta. My sme sa divili aj krásne farebných portrétov na oknách a 107 kamenným erbom panstiev Habsburgovcov, z ktorých len 17 zodpovedá skutočnosti. Cisár Friedrich III. sa vedel prezentovať, dal ich pripevniť na fasádu kaplnky, aby ukázal moc Habsburského rodu. V kaplnke bol pokrstený Friedrichov syn Maximilián a tu aj navždy odpočíva. Podľa poslednej vôle bol Maximilián I. pochovaný pod stupienkami k oltáru tak, aby kňaz slúžiaci svätú omšu stál práve na mieste, kde kedysi bilo cisárovo srdce. Avšak srdce má v sarkofágu prvej manželky – milovanej Márie Burgundskej v meste Brügge. Hoci svadba s ňou bola strategicky plánovaná – ona potrebovala ochranu, on majetok – viedli šťastné manželstvo, kým Mária nespadla z koňa a smrteľne sa zranila. Nádherné exponáty z jej vena sú dodnes vystavené v klenotnici vo Viedni.

Hrad – cisárska rezidencia Habsburgovcov

Hradná kaplnka sv. Andreja

Najstaršia vojenská akadémia sveta

Maximiliánovi následníci nemali záujem o hrad, až Mária Terézia v ňom v roku 1752 založila dodnes existujúcu, a tým aj najstaršiu vojenskú akadémiu na svete – Theresianische Militärakademie. Príslovie, že v zahraničí na každom kroku stretneš Slováka, platí doslova a do písma. V priestore akadémie pod zlatými nápismi s menami heroických vzorov pre kadetov jednotlivých ročníkov je uvedený aj slovenský rodák maršal Andrej Hadík – poradca Márie Terézie. Práve tam sme stretli mladú dámu slovenského pôvodu Máriu Helienukovú, ktorú niektorí z nás poznajú z účinkovania v spolku. Mária aktuálne absolvuje výcvik na tereziánskej vojenskej akadémii. Ešte krátky takmer náborový film a náhlime sa z hradu na dohodnutú ochutnávku likérov do obchodníka s vlastnou výrobou Vom Fass. Privítal nás majiteľ Harald Hoffmann-Tombor, za slovenského honorárneho konzula z Eisenstadtu, nám známeho z výletu pred dvomi rokmi. Svet je naozaj malý...

Po takomto aperitíve sa vo veľmi družnom duchu nieslo spoločné posedenie pri obede v reštaurácii Zum Weissen Rössel s vynikajúcou regionálnou kuchyňou, kde sme si zanútili aj spoločný prípitok. Posilnení sme sa rezkým krokom vydali na ďalšie potulky po meste. Návšteva

Z hlavného námestia sme sa vydali k tunajšiemu hradu. Začal ho stavať vojvoda Leopod V. v tom istom období ako mestské hradby a z rovnakých prostriedkov. Pôvodne postavený na drevených stĺpoch na bažinatej pôde bol hrad aj s vodnou priekopou dokončený v 13. storočí za Friedricha II. Hádavého. Mal štyri hradné veže na rohoch podobne ako Bratislavský hrad. My sme videli len jednu zachovanú – Rákociho vežu, nazývanú podľa prominentného väzňa Františka II. Rákociho. V roku 1701 bol v nej zatvorený za sprisahanie s Francúzmi. Avšak nie na dlho. Podplatil strážcu, aby mu pomohol pri úteku, ale ten si odmenu neuzil, lebo ho za to verejne popravili. Už Rákociho starý otec strávil čas v tej istej veži a čakal na vykonanie trestu smrti. Vnuka však nič neodradilo, aby sa stal vodcom povstania uhorských šľachticov proti vláde Habsburgovcov v roku 1703, ktoré si pamätáme zo školských lavíc.

Najslávnejší obyvateľ hradu Wiener Neustadt bol Habsburgovec cisár Friedrich III., ktorý si ho v 15. storočí zvolil za rezidenciu. Dal do neho vstavať Kaplnku sv. Juraja, neskôr povýšenú na katedrálu. Pri pohľade zvonku sa zdá, akoby sa vznášala vo vzduchu, podopretá schodmi

Tereziánska vojenská akadémia

kostola a kláštora Stift Neukloster bola obohatená o milý ľudský rozmer, keď nás oslovil sympatický cistercián páter Damian. Dal všetkým požehnanie a skontaktoval nás aj s rodákom zo Slovenska, ktorý pracuje ako opatrovateľ dvoch vyše 90-ročných bratov cisterciánov. Priezorom medzi majestátnym stĺporadím náš zrak spočinul na sytej zeleni a farebnej kvetene kláštornej záhrady. Pritom sme sa zamysleli nad rýchlym behom každodenného života a aspoň na chvíľku sa zahĺbili do pokoja a mystiky, ktorú tento priestor vyžaruje. Aj keď sa nám veľmi nechcelo opustiť toto miesto pokoja, vydali sme sa smerom k domu.

Príbeh obrazu piety

V Dóme sme si sadli pred vzácny stredoveký obraz piety. O jeho neuveriteľnej ceste zo slovenskej dedinky do Wiener Neustadt nám porozprával Dr. Martin Jančuška: Necelý kilometer od Kráľovej pri Senci v roku 1600 stála kaplnka, v ktorej sa nachádzal obraz Panny Márie s Kristom v náručí po zosnutí z kríža od neznámeho holandského majstra. Zbožný ľud

sa sem schádzal, aby si uctivil bolestnú Panu Máriu. Jedného dňa neznámy muž, kalvín rozťal obraz šablou na tri časti. Kráľovčania obraz glejom zlepili, stopy sú dodnes viditeľné. Onedlho nato sa blížili Turci smerom k Viedni. Kaštieľ v Kráľovej spravoval ctiteľ Panny Márie menom Dávid. Obával sa, že by obraz Panny Márie mohol byť znovu zneuctený a dal ho preniesť do kaštieľa. Uhorské vojská sa ponáhľali na pomoc v boji proti Turkom, aj

Vzácný obraz Piety zo Slovenska

do Kráľovej prišlo 800 mužov. Ich veliteľ zeman Franc Berény spozoroval na spomínanom obraze na miestach Kristovho tela kvapky krvi. Zotieral ich, ale obraz neprestal krváčať. Zvest' o tom sa rýchlo rozšírila. Aj generál gróf Adam Czobor, veliteľ uhorských husárov, sa prišiel pozrieť a napísal o zázraku svedectvo. V deň sviatku Nanebovzatia Panny Márie sa pri bohoslužbách zišli v Kráľovej zástupy ľudí. Čistými šatkami utierali presakujúcu krv a brali si ich domov. Generál Czobor takúto šatku údajne nosil na krku až do svojej smrti. Obraz daroval manželke Barbore, ktorá ho, ako uvádza kronika domu, na naliehanie prezidenta uhorskej komory Leopolda Koloniča poslala do Prešporku a ten do kostola jezuitov vo Viedenskom Novom Meste. Po zrušení rádu jezuitov Jozefom II. obraz slávnostne umiestnili v dóme, aby ho obyvatelia mohli uctievať.

Na konci nášho výletu sme sa námestím Domplatz a úzkou uličkou dostali ešte k jednému bývalému kláštoru. Kedysi v ňom sídlili dominikáni, v súčasnosti je to Múzeum St. Peter an der Sperr. Námestíčko umyté dažďom s neúnavne hrajúcou hudobnou skupinou blízko bývalej brány do mesta Wiener Tor bolo posledným bodom prehliadky Wiener Neustadt. Po obsiahlych historických faktoch o panovníkoch a slede udalostí, ktoré rozniesli slávu tohto mesta do sveta, nám dobre padla ďalšia kavička na záhradných stoličkách cukrárne Köller. Vychutnali sme si vynikajúce koláčiky, kde sa naplno prejavila zručnosť cukrárskych majstrov z tohto kraja. V autobuse pri návrate domov panovala výborná nálada. Našli sa medzi nami speváci, ktorí potiahli celú skupinu do veselého spevu ľudových pesničiek, takže cesta nám ubehla veľmi rýchlo, ani sme sa nenazdali a boli sme vo Viedni.

Ďakujeme našej skvelej sprievodkyni Janke Gregor-Rogler, že pre nás pripravila hodnotný program. Každý jeden zo zúčastnených sa tešil, že strávil deň v takejto dobrej spoločnosti a súdržnej skupinke. ■

Pramene:

Franz Pinczolics, Stadtführer Wiener Neustadt, Karverlag 2019
Msgr. Karl Pichelbauer, Dr. Lothar Altmann, Wiener Neustadt Der Liebfrauentom THE BEST KUNSTVERLAG 2019
Antliche Publikation der Republik Österreich, Theresianische Militärakademie - Die Georgskapelle Kasematten Wiener Neustadt, kultur in neustadt 2019

PŮŤ DO HOSTÝNA

Tento rok sme si na tradičnú púť viedenských Slovákov vybrali Hostýn – moravské Lurdy. V sobotu 19. októbra sme po trojhodinovej ceste autobusom doslova zanechali hmlu pod nami, vystúpili sme na najvyššie položenom pútnickom mieste Moravy a pripojili sme sa k radostným účastníkom 21. svätohubertskej púte. Slová olomouckého arcibiskupa Jana Graubnera na slávnostnej omši nás posilnili na duši a na tele zas vyberané jedlá z diviny s pravými českými knedľami v pútnickom dome.

V čase voľna často meditujeme nad otázkou: Kam sa ženieš? Toto počul aj Hubert vo chvíli, keď takmer uštvál jeleňa a medzi jeho parožími uvidel žiaru v podobe kríža. Premena Huberta na svätca po tomto zážitku motivuje k lepšiemu aj nás. Sprievodkyňa Matice svätohostýnskej nám porozprávala o stáročných úcty k Panne Márii po tom, ako na tomto mieste bleskami zachránila obyvateľov ukrytých pred Tatármi. V krásnej jesennej prírode zaliatej slnkom sme sa vedení našim pánom farárom Pavlom Dubovským pomodlili pobožnosť krížovej cesty. Tí športovejší z nás stihli vystúpiť na rozhľadňu a kochať sa výhľadom až na končiare slovenských vrchov. Ostatní pomaly zišli k zázračnému prameňu. Osviežení sme nastúpili do autobusu, od srdca spievali mariánske piesne a pripomenuli si, že nad oblakmi vždy svieti slnko, aj keď ho práve nevidíme – ako sme to zažili cestou na Hostýn.

Jana Gregor-Rogler

Bazilika Nanebovzatia Panny Márie patrí do zoznamu pamiatok UNESCO

Pútnici na žulových schodoch, na ktoré prispeli aj Slováci a Česi z Viedne

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

NEDOSTIŽNÝ

Úspešný turnaj láka každý rok čoraz viac účastníkov

Bolo tam všetko, ako sa na správny veľký tenisový turnaj patrí: švédske stoly prehýbajúce sa pod ťarchou jedla, uvítací výbor, rozhodcovia, prepracovaný systém zlosovania zápasov, hodnotný darček na privítanie, čestní hostia, bohatá tombola, slávnostné príhovory, hudobné prekvapenie... Nie, teraz nehovoríme o Wimbledone alebo Roland Garros, ale o Danube Challenge Tennis Cup. Už 9. ročník tohto tenisového turnaja zorganizovala športová referentka Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku Slavomíra Vančová 28. septembra 2019 v tenisovom areáli na Baumgasse v 3. viedenskom obvode. Vyše sto amatérskych tenistov zo Slovenska, Čiech, Maďarska, Bulharska, Srbska a samozrejme domáceho Rakúska tu každý rok súťaží vo štvorhrách žien a mužov.

Počas deviatich ročníkov sa na turnaji ako čestní hostia zúčastnili také celebrity ako tenisti Miloš Mečf, Norbert Gomboš a Karin Habšudová, hokejista Zdeno Číger, herci Maroš Kramár a Ján Grešo, bývalý minister zahraničných vecí Eduard Kukan a pod. Organizuje ho sympatická Slovenka Slavomíra Vančová, žijúca dlhodobo vo Viedni, tenistka, ktorej sa podarilo niečo neuveriteľné: takmer z ničoho vybudovala jedno nádherné podujatie, aké nesmie chýbať v kalendári každého

Víťazi Marcel Bryška (vľavo) a Vít Krejčířík

amatérského tenistu v regióne medzi Prahou, Bratislavou a Viedňou. No nerodilo sa ľahko... Chodila po inštitúciách a úradoch, oslovovala sponzorov, žiadala o podporu, lobovala, argumentovala... a ak by nesnívala svoj sen, asi by to už dávno vzdala. Ale podarilo sa! Postupne vybudovala organizačnú štruktúru, akú by jej závideli aj skúsení športoví manažéri.

Otvárací ceremoniál 9. ročníka Danube Challenge Tennis Cup pod záštitou slovenského veľvyslanca v Rakúsku Petra Mišika bol milou udalosťou, na ktorej sme všetci dostali od hlavnej organizátorky aj prísľub, že zorganizuje jubilejný 10. ročník v septembri 2020. Ďalšie plány Slávka zatiaľ prezradiť nechcela, ale nechajme sa prekvapiť.

Boje na kurtoch boli nelútostné, ale vždy v zmysle fair-play. V turnaji dominovali najmä českí hráči, v najťažšej kategórii mužov zvíťazili Marcel Bryška a Vít Krejčířík a medzi ženami Slovenky Želmíra Haláková a Danka Slováková. Bojovalo sa o krásne ceny, čo umožnili aj mnohí sponzori turnaja:

**Coffee Veronia,
DT Trend,
Laola1,
AV – Catering,
Tennis point
a slovenský Honorárny konzulát
v Burgenlande.**

Treba len dodať, že diplomati sú častými návštevníkmi turnaja. Slovenský veľvyslanec vo Viedni Peter Mišik sa stáva už pravidelným hosťom podujatia, pri V.I.P. stole sa často stretávajú napr. tuniský veľvyslanec, naši konzuli, slovenská policajná pridelenkyňa spolu so zástupcami rakúskeho ministerstva vnútra či riaditeľ Slovenského inštitútu. A samozrejme, spomínaní sponzori. Tento rok im veľmi príjemného spoločníka robil jeden z najlepších súčasných slovenských tenistov Norbert Gomboš. Príjemná atmosféra však bola pri každom zo stolov, za čo môžu nielen výborné rezne so zemiakovým šalátom, ale najmä hlavná organizátorka, z ktorej po celý čas vyžarovala pozitívna energia a radosť z dokonalého priebehu turnaja. Hudobne bavil účastníkov jej otec Vladimír Filip, vynikajúci muzikant a semifinalista súťaže Česko-Slovensko má talent z roku 2016.

Treba však spomenúť, že turnaj nie je Slávka jediná aktivita na tenisovom poli. Pred pár rokmi sa jej podarilo znovu oživiť klub Slávia Wien, zložený zo Slovákov a Čechov

Sponzorské dary od Coffee Veronia

DANUBE CHALLENGE TENNIS CUP

Slavomíra Vančová s druhou najsilnejšou mužskou dvojicou

žijúcich a pracujúcich vo Viedni. A o tom, že sa im darí, svedčí napríklad tohtoročný výsledok mužov, ktorí vyhrali tímovú súťaž Allgemeine Klasse Herren 3. V piatich zápasoch suverénne zdolali aj kluby s dlhoročnou tradíciou. Stali sa víťazmi celej skupiny a postupujú do 2. triedy. Ako konštatoval kapitán tímu Marek Vančo, všetkým hráčom,

Zľava: Vlastimil Crha, Stanislav Dermek, Alan Brusenbauch a Josef Hošpes

menovite Jozefovi Turzíkovi, Tomášovi Jakubekovi, Martinovi Rychtárikovi, Marekovi Mosatovi a Marošovi Hornému patrí vďaka za to, že pristupovali ku každému zápasu zodpovedne. Ich cieľom je dostať sa do 1. triedy a potom do krajskej ligy. Ženy hrali prvýkrát v Krajskej lige v kategórii 45+ a prekvapivo skončili na 2. mieste.

Zľava: Veronika Šrámková, Karin Mehner, Petra Haumer a Markéta Tomanová

A nám ostáva len zaželať kapitánke tímu a zároveň predsedníčke klubu Slávia Wien Slavomíre Vančovej veľa ďalších úspechov slovenského amatérskeho tenisu vo Viedni a poďakovať jej za úspešne zorganizovaný 9. ročník vynikajúceho tenisového turnaja! ■

Igor Skoček

Riaditeľ Slovenského inštitútu vo Viedni

Nehrajúci účastníci, hostia a sponzori turnaja

VÍŤAZI TURNAJA:

MUŽI A:

Marcel Bryška, Vít Krejčířík (1.)
Josef Hošpes, Alan Brusenbauch (2.)
Vlastimil Crha, Stanislav Dermek (3.)
Ján Pugzík, Marek Florián (3.)

MUŽI:

Otakar Říha, Aleš Olšanský (1.)
Viliam Čepček, Stanislav Dermek (2.)
Miroslav Brna, Michal Šišán (3.)
Vladimír Mračna, Cyril Krajčír (3.)

ŽENY:

Želmíra Haláková, Daniela Slováková (1.)
Iva Kodešová, Petra Ondrušiková (2.)
Alena Klemová, Lenka Konrádová (3.)

Ahoj, decká!

Tak čo, už ste tento rok vyskúšali prvý sneh? Ja veru áno! Už som sa triasla obavou, či na nás pani Zima po toľkých horúcich jesenných dňoch nezabudla. Ale prvý sniežik sa na horách ukázal dokonca v októbri. Aký krásny bol pohľad na zasnežený les! Sneh prikryl zelené smrekky bielou prikrývkou a keď zavial vietor, zlatisté ihličie červeného smreka sa roztancovalo v ovzduší. Vetrík sa s ním dlho pohrával a unášal ho v povetrí stále ďalej a ďalej. Keď ho to omrzelo, nechal ho unavené tanečným šantením ľahučko pristáť na bielom zamatovom koberci ako farebnú posýpku na bielej čokoláde. Celý les sa čarovne ligotal a každý smriečok krásne pocukrovaný a pozlátený vyzeral ako vyzdobený vianočný stromček. Nádhera! Akoby sa celý les tešil na Vianoce. Ako my všetci.

Prezradíte mi, ako zdobíte doma váš vianočný stromček?

Môžete ho aj namaľovať a obrázok poslať na adresu redakcie.

Všetky vaše kresbičky odmeníme malým mikulášskym prevapaním.

Už sa teším na vaše obrázky!

Vaša Ela

Milí čitatelia,

ako dobre to padne, keď sa človek v tomto uponáhľanom svete od srdca zasmee, uvoľní, vyšanti... Alebo si aspoň v klude so založenými rukami sadne do kresla a s úsmevom na tvári pozoruje, ako sa deti výborne bavia, jašia, spievajú či tancujú...

Chcete si aj vy takto užiť pohodu? Tak to musíte určite s celou rodinkou prísť k nám do spolku SOVA.

Každú sobotu je tam o zábavu a poučenie postarané na hodinách slovenčiny. Naša víkendová škola sa rozrastá, vyučujeme už v štyroch skupinkách, hoci slovo skupinka nie je veľmi vhodné označenie na zoskupenie 20 – 25 detí.

Je to poriadna banda nezbedníkov. Ale v našej škole sú všetci najlepší a najzornejší. Inak to ani nemôže byť, keď sa o nich stará taký super tím učiteliek, aký má náš spolok. Vďaka, milá Cilka, Claudia, Linda, Simona, Táňa, že s úsmevom na tvári týždeň čo týždeň vzorne pripravujete hodiny slovenčiny pre deti v spolku SOVA.

Aj naše nedeľné programy pre mladé rodiny prinášajú pobavenie a uvoľnenie. Raz je to halloweenpárty, druhýkrát detské divadelné predstavenie alebo iný program, ale vždy je veselo.

Fotografie: Lubomíra Wimmer

Prvá poprázdňinová hodina s pani učiteľkou Lindou

Presne ako v tú pochmúrnú nedeľu, keď do spolku SOVA prileteli dva neposedné vrabce. Narobili taký rozruch a vietor, že aj tá zamračená obloha sa z ich vystrájanja od smiechu strašne roztriasla. A tak sa napokon cez smiechom zoslabnuté šedivé hmlové mraky predsa len podarilo niekoľkým slnečným lúčom preniknúť až do Viedne. Aký krásny deň!

Čimčarára čim čim čim, mama, ja sa ožením!

Po prázdninách sa skupinka prváčikov a druháčikov poriadne rozrástla

Poobede sme zažili v spolku nádherné slovenské divadielko a podvečer nás ešte aj slnečné lúče veselo poštekli na tvári.

A vôbec, čo za pojašené vrabce to prileteli k nám na Otto-Bauer-Gasse, veď na pozvánkach spolku SOVA bol avizovaný príbeh Psa Prítuláka? Tie vrabce sú jednoducho také drzé, že psika predbehli...?

Ale pekne po poriadku. Spomínate si na známu slovenskú spisovateľku Ludmilu Podjavorinskú? Úžasná pani. Z jej spisovateľskej dielne pochádza krásna detská rozprávka Čin-Čin. A práve tento jej nádherný veršovaný príbeh o živote a diele vrabčičaka Čima Čimčara spracovali taktiež úžasní umelci z pezinského divadla PIKI, naši starí

známi: Katka a Ľuboš Piktovorci, do takej zábavnej podoby, že sme sa skoro popučili od smiechu.

Aký je to príbeh? No taký jednoduchý, obyčajný, príbeh malého vrabčičaka, ktorý denne denne zápasí so životom, od detstva sa morí s veľkými trampotami, až kým sa sám stane otcom. Takmer ako ten váš či môj príbeh...

Čímo má krásne bezstarostné, veselé detstvo, ale krátke. Napriek vzdoru rodičov sa čoskoro ožení a vtedy nastanú ťažkosti. Čímo sa musí oháňať, aby zohnal jedlo, strechu nad hlavou a aby splnil všetky prania svojej žienky – Čin-Čin. Hoci sa veľmi snaží, väčšinou všetko zle skončí. Mušku, ktorú chytil pre žienku, omylom zje on sám, rovnako ako gajdoša Čmeľa, ktorého pozval ako nočného muzikanta, aby chránil spánok svojej žienky. Slávostne nasaňuje svoju rodinku do lastovičieho hniezda, ale neslávne z neho musí odísť. Keď konečne prekoná svoju lenivosť a pohodlnosť a postaví si vlastný domček, dostane najťažšiu úlohu – zaobstarať dieťaťko. Tajne odíde do sveta k vrane, „ktorá vrabcov nosí“, ale ani u nej nepochodí. Neostáva mu teda nič iné, len sa pekne vrátiť domov, vziať rozum do hrsti a zodpovednosť do svojich rúk...

Príbeh tragikomický, ako ináč – s dobrým koncom. Príbeh, počas ktorého od smiechu

Veľký záujem o spoločnú fotku po divadelnom predstavení

Divadielko PIKI z Pezinka

Pani učiteľka Cilka ocenila výtvy svojich žiakov

padáte zo stoličky, i príbeh na zamyslenie. Aj príbeh psa Prítuláka v Piktovorovskom prevedení je veľmi krásny a dojemný, ale na ten si musíme počkať, až kým nám Otto-Bauer-Gasse celú vydláždičkujú, aby sa k nej divadelníci ľahšie priblížili autom s objemnými kulisami. Ako vrabce k nám Piktovorci jednoducho prileteli a bezproblémovo pristáli na parapetnej doske nášho obloka. No uznajte, to by žiaden pes nedokázal. Takže toľko na vysvetlenie, prečo sa spontánne zmenil divadelný program v spolku SOVA. Čímo a jeho chasa, ktorí toho vedia poriadne vyparatiť, sú v tom tentoraz naozaj nevinne.

Vrabce sú najneposednejšie zo všetkých vtákov. Neurobia krok, len skok. Presne ako naše neposedné deti. Tak im teda podajme pomocnú ruku a držme palce, aby bezpečne doskákali čo najďalej...

Elena Mandik

Divadlo Makile

Rozprávky som vždy milovala, je to o mne známe. Milujem ich aj teraz (vek neprezrádzam). Pozerám ich presne s takými otvorenými ústami a veľkými očami ako deti v prvom rade. Myslím si, že deň s rozprávkou je vždy krajší.

Tak to bolo aj v nedeľu 15. septembra. Vonku bolo krásne, ale aj tak zvíťazila SOVA a lienka Kukulienka a rozprávka o kamarátsťve a strachu, o malom strašidielku, ktorého sa nikto nebál, ani sa báť nemusel. Mňa si ako kamarátku najviac získala šušľavá veverička. Nadchla nielen mňa, ale aj všetky deti v hľadisku, lebo na plné hrdlá kričali a báli sa, aj keď sa nebáli. Ale museli predsa všetkých aj seba presvedčiť o tom, že malé strašidielko je poriadne strašidlo!

Lienka Kukulienka so strašidielkom, ktorého sa nikto nebál

Všetko dobre dopadlo, s pozdravom „Žite strašne do strašenia“ sa s nami lienka rozlúčila. O strachu sme sa naučili, že keď už niečo poznáme, tak sa toho nebojíme.

A ešte jeden darček nás čakal po prázdninách v spolku: naše hotové, vypálené, krásne lesklé keramické výtvy, ktoré sme si na výlete v Modre vyrobili.

Tak sme spolu krásne prežili deň a naštartovali sme sa do nového školského roka.

Uuhú... pripravujeme sa na strašidelnú párty!

Halloweenská párty

Tak vám všetkým, moji milí, čo ste váhali, nestihli, rozmýšľali, či prísť, a neprišli, píšem, že môžete ľutovať. Halloweenská párty bola wauuu! Super, špica, bomba.

Už na sobotnejšej slovenčine sa začalo vyrábať, strihať, lepiť. Nápadov bolo toľko, že sme si tú našu hodinu radi predĺžili a vešali duchov, pavučiny, pavúkov, strašidelné hrady ako v Transylvánii. Varil sa puding, ktorý sa natlačal do gumových rukavíc. Netušila som prečo, odbili ma, že sa dozviem až zajtra.

Zajtra prišlo v nedeľu. Toooooľko strašidiel pokope, upírov, stríg, bosoriek... Naštartovali sme to tancom. Besnenie, skákanie, strašenie, smianie vo víre dobrej hudby prerušilo zhasnutie svetla. Nastalo prítmie. Posadali sme si do kruhu na zem, v strede veľikánska tekvica so sviečkou vnútri, odrážali sa len červené vyrezané oči a čakali sme, čo sa bude diať. V tom vstúpila čierna, záhadná, ale zároveň krásna pani s červenými ústami a okuliarmi a veľkou knihou v ruke. „Maleficent“ bolo jej meno. Premerala si nás všetkých takým pohľadom, že sme sa neodvážili ani len zavrtieť alebo kýchnuť. Otvorila knihu a začala! Čakali sme nejaký strašný príbeh, ale ona nám porozprávala o pôvode Halloweenu. Bol to sviatok Keltov, ktorým sa ďakovalo za úrodu, veštilo sa, aká bude zima. Kelti komunikovali s mŕtvymi, prinášali dary božstvám i zosnulým predkom. Verili, že počas tejto noci sa duše mŕtvych vracajú do sveta živých a treba ich odarovať. Práve preto sa na kopcoch pálili ohne, aby mŕtvi vedeli, kam sa majú vrátiť. Túto noc sa taktiež rozprávali príbehy o mŕtvych, ktoré však museli mať len pozitívny obsah.

U nás na Slovensku je to sviatok Všetkých svätých, Pamiatka zosnulých. Na vidieku vychádzajú ľudia skôr z tradícií neskorej jesene a robia tzv. svetlonosov. Ide práve o tie vydlabané tekvice, do ktorých sa dávajú sviečky.

Vlastnoručne vyrobená dekorácia

Deti so záujmom počúvali tú tajomnú pani Maleficent, ale už im odbiehalo oči na stôl s maskrtami. Boli tam aj tie pudingové ruky (samozrejme už bez gumových rukavíc), poliate krvou (džemom) a triasli sa. Už len pri pohľade na ne mi bolo dosť divne, ale deti ich jedli polievkovými lyžicami. Aj ďalšie pochúťky na stole išli veľmi rýchlo preč. Z plného hrnca tekvicovej polievky neostala ani kvapka!

Hudba stále znela a parket bol naďalej plný, ale aj hodín bolo plno. Ako vždy po každej zábave prichádza koniec, no ako v rozprávke šťastný koniec, lebo deti odchádzali šťastné. Lúčili sme sa s tým, že dnes sa zuby budú musieť umývať dvakrát dlhšie – po tých všetkých sladkostiach! ■

Tatiana Kaya-Dzijáková

Fotografie: Tatiana Kaya-Dzijáková

Maleficent s veľkou, múdrou knihou

NOVÁ TELOCVIČŇA

Vo štvrtok 24. októbra 2019 bola slávnostne uvedená do užívania nová telocvičňa v budove školy na Schützengasse. Na tento nemalý stavebný projekt prispeli v priebehu času početné české a rakúske inštitúcie – Ministerstvo školstva ČR aj Rakúska, Ministerstvo zahraničných vecí ČR a Československý ústav zahraničia, ale aj súkromní sponzori. Za realizáciu prestavby telocvične treba poďakovať tiež Poradnému zboru pre českú národnostnú skupinu, ktorého členovia sa opakovane a prioritne vyslovili za udelenie podpory práve Školskému spolku Komenský, a školám, ktoré prevádzkuje. Za všestrannú podporu patrí vďaka aj viedensko-českým spolkom a jednotlivcom, ktorí vedeniu školského spolku neraz podali pomocnú ruku pri práci na prospech českých, ale tiež slovenských detí a mládeže vo Viedni. Napriek všetkej finančnej podpore chýbali však na dokončenie projektu posledné, rozhodujúce prostriedky. A práve vtedy pomohla rodina Gruscher-Mertl, ktorá vlastní rodinný podnik Rohr Mertl, jeho konateľka Mag. Marie Gruscher-Mertl je absolventkou a veľkou podporovateľkou českej školy. Nová telocvičňa poniesie tak meno Ing. Evžena Mertla. Bol to viedenský Čech, športovec a úspešný podnikateľ, ktorý počas celého svojho aktívneho života podporoval české školstvo vo Viedni.

Na slávnostnom otvorení telocvične sa okrem rodiny Gruscher-Mertl zúčastnili aj ďalší významní hostia – veľvyslanec SR vo Viedni Peter Mišík, veľvyslanec Maďarska Dr. Andor Nagy, zástupca veľvyslankyne ČR Dr. Jakub Novák, ako aj celý rad predstaviteľov školských inštitúcií Rakúska aj Česka, zástupcovia českých a slovenských spolkov i periodík, Sokolskej župy, podporovatelia a ďalšie dôležité osobnosti spolkového života a organizácií, ktoré sa zaslúžili o úspešné dokončenie projektu.

V kultúrnom programe sa predstavili deti z materskej školy, spevák-ky zbor Červánek a tiež zbor reálneho gymnázia. Vo foyer nasledovalo odhalenie pamätnej tabule Ing. Evžena Mertla a odznela aj hymna Komenského školy. Po oficiálnej časti sa hostia presunuli k malému občerstveniu, kde sa naskytla ešte možnosť na rozhovory a spomienky na vlastné školské časy. ■

Margita Jonas (preklad Ingrid Žalneva)

Fotografie: Ingrid Žalneva

Program spestrilo vystúpenie škôlkarov

Otvorenia novej telocvične sa zúčastnili sponzori a mnohí významní hostia

SLOHOVÉ PRÁCE ŽIAKOV KOMENSKY SCHULE

1. WMS

V rámci slohovej zložky jazyka sme sa v prvom ročníku venovali písaniu súkromného listu, vonkajšiemu opisu, personifikácii a rozprávaní. Okrem iného sme si tiež zafantazirovali na tému „škola budúcnosti“. Tu je niekoľko ukážok zo slohovej tvorby našich žiakov:

Mag. Filip Řehůřek

Škola o tridsať rokov

O tridsať rokov bude škola omnoho lepšia ako dnes. Do školy sa bude chodiť len v sobotu a nedeľu. Namiesto učiteľov budú tabule, ktoré budú vedieť rozprávať, namiesto zošitov budú tablety. Školská hodina bude trvať dve hodiny a prestávka hodinu. Všetko, čo si budú musieť žiaci každý deň nosiť do školy, bude USB kľúč. A do školy sa bude lietať na dronoch. Všetci budú mať dobrú náladu a nikto nebude smutný. Najlepšia známka bude 0 a najhoršia 94.

Stella Chovanová, 1b. WMS

Moja stará mama

Moja stará mama sa volá Anička. Má šesťdesiatštyri rokov a je nižšej postavy. Je taká vysoká ako ja. Jej čelo zakrývajú tmavé krátke vlasy. Pod čelom sa ukrývajú hnedo-zelené oči, ktoré sa jej vždy rozpláču, keď ideme naspäť do Viedne. V jej ústach sa nachádzajú krásne rovné biele zuby. Asi preto, lebo pracovala ako

doktorka. Rada nosí svetre, tepláky a rifle. Váži trochu viac, preto na Vianoce dostala rotoped. V porovnaní so starým je však štíhla. Svoju starkú mám veľmi rada. Nie preto, že výborne varí, ale preto, že ma rozmaznáva.

Kristína Jurášová, 1a. WMS

Kefiak

Nazdar, som Tomášova kefka. Bývam na umývadle a stále sa môjmu telu menia hlavy. Tie hlavy sa vraj volajú nadstavce. Telo mám modré a sú na ňom autá. Škoda, že som kefka a nie niečo iné, pretože mi na tvári rastú vlasy. Sú biele a vedie cez ne modrý pásik. Keď ma Tomáš nepoužíva, do zadku mi prúdi elektrina. Som totiž elektrická kefka. No počkať, som predsa chlapec! Čiže elektrický kefiak. Bohužiaľ, mám aj nepriateľov. Zubnú pastu a... vlastne to je môj jediný nepriateľ. Volá sa Elmex. Stále si tú odpornú penu musím dávať na vlasy. Fuj! Okrem toho tiež nemám rád, keď si ma ostatní členovia rodiny vezmú do sprchy, lebo vtedy sa ma Tomáš štíti.

Tomáš Svoboda, 1b. WMS

Moja mama

Moja mama je nízka. Na hlave má krásne dlhé vlasy. Pod výraznými čiernymi mihalnicami sa dajú vidieť nádherné modré oči, ktoré prekrývajú okuliare. Keď sa zasmieje, hneď sa začnú všetci smiať. Má šikovné ruky, ktoré vedia opraviť skoro všetko. Síce má kratšie nohy, ale dokáže ísť veľmi rýchlo. Vкус mojej mamičky je jedinečný. Pre mňa je najkrajšia na svete.

Karin Vábererová, 1b. WMS

Ingrid Žalneva

Na Oravu som chodila ako dieťa. V Oravskom Podzámku bývali moji starí rodičia z otcovej strany. Rodina bola početná, zišlo sa nás tam vždy veľa detí.

Na obed sme jedli švábku (zemiaky), večer grísku (krupicovú kašu), ale sesternica mi dávala ochutnať aj čerstvé pláty medu a žiarivé žltka z domácich vajec sme si šlahali s cukrom. Toaleta stála na dvore, bolo treba prejsť okolo maštale, keď krava zamúkala, intenzita mojich krokov sa podstatne zrýchlila.

Bola som malá a krava sa mi zdala veľmi veľká. Neraz sme na ceste stretli celé stádo, museli sme zastať, vždy sa našla aspoň jedna, ktorá natrčala svoju obrovskú hlavu za oknom nášho auta a vypliešťala na nás svoje okále...

Veľa sa toho zmenilo. Dedko s babkou pomreli, pominuli sa aj naši rodičia a z tých detí, lietajúcich po dvore, sa zrazu stala takmer najstaršia generácia v rodine. Zažltnuté fotky v albumoch vyvolávajú spomienky, no zároveň celý rad otázok, na ktoré už dnes nemá kto odpovedať. Ale aj tak je dobre občas sa vybrať na tie staré, známe miesta z detstva.

Keď plť, tak najlepšiu – keď hrad, tak najkrajší

Tento medzitulok som si vypožičala z reklamného bilbordov v Oravskom Podzámku. Oravský hrad je aj pre mňa jeden z najkrajších skvostov, aké na Slovensku máme. V ten slnečný deň na sklonku leta si to však myslelo aj ďalších niekoľko stoviek výletníkov, ktorí vytrvalo čakali v rade na vstupenky. Ja som bola na hrade už viackrát, pýšila som sa, že v národopisnej zbierke vystavovali aj kolovrátok mojej babky, teraz je ale vraj uložený v depozitári. Namiesto prehliadky hradných priestorov sme nasadli na drevenú plť a z Hornej Lehoty sme sa po rieke Orava plavili naspäť do Podzámku. Pltníctvo tu má dlhú tradíciu, súviselo s ťažbou dreva, popri povozníctve to bol jediný spôsob prepravy kmeňov karpatských smrekov, dlhých 30 - 40 metrov, až do Čierneho mora, kde boli vyhľadávaným artiklom na stavbu lodných stožiarov. Dlho som nevedela, odkiaľ sa na oravských klobúkoch vzali mušličky, keď Slovensko more nemá. Každá mušľa symbolizuje jeden splav, na klobúk sa ich zmestilo aj vyše dvadsať. Prvé tri musel pltník nadobudnúť s niekým skúseným, najlepšie s otcom alebo dedom, potom už zväzal sám a ak bol šikovný, stíhol to dvakrát do roka. Ženatí alebo zadaní chlapi si ozdobovali klobúk aj pierkom. No ak ich po ceste domov prepadol smútok či dlhá chvíľa, stačilo dať pierko dolu z klobúka. Veď cesta na koni trvala zo tri mesiace a peši až polroka. A koľko času bolo treba na prepravu dreva plťou? Oravu splavili za jeden

NA ORAVE DOBRE...

Babia hora v lete - 1725 metrov n.m.

deň, pri Kralovanoch, kde sa vlieva do Váhu, sa plte zväzovali do dvojíc a potom po Dunaji pokračoval celý konvoj. K Čiernemu moru potrebovali dva-tri týždne. Náš päťkilometrový úsek zvládli za sedem minút, my sme potrebovali štyridsaťpäť. Keď totiž ešte nestála Oravská priehrada, hladina rieky bola o päť metrov vyššia. To ma dosť prekvapilo – široká Orava pôsobí majestátne, nemyslela som si, že je plytká, najmä v strede, preto musela naša plť často traverzovať medzi brehmi. Plavba prináša zaujímavý výhľad (či skôr pohľad) na Oravský hrad, na skalu, do ktorej sa strafil počas vojny sovietski vojaci, keď mierili na Nemcov ukrytých na hrade. Kus skaly spadol do rieky. Možno si povie, ako dobre, že netrafili hradné múry, no tie by sa zrejme zrekonštruovali ľahšie ako narušená statika. Aby sa hrad nezrútil, musela sa skala spevniť betónom. Najkrajší pohľad sa naskytne v závere plavby – celá tá plejáda rôznorodých hradných vežíčiek. A komu to nestačí, nech hodí do vody jedno euro. Mala by sa mu ukázať zlatá rybka. Ak hodí päť, rybka mu vraj splní päť želaní. No ak hodí päťdesiat, tak uvidí plávať zadného pltníka. Predný pltník sa zasmieja a svoj takmer hodinový, vtipný výklad ukončí prosbou, aby sme tú sumu nehádzali v drobných, lebo sa ťažko lovia...

Na slovenskom severnom póle

Ďalšou zastávkou bola Oravská Polhora, najsevernejšia slovenská obec. Podnietila ma k tomu stará fotografia, na ktorej je môj otec so

svojimi rodičmi a piatimi mladšími súrodencami na lúke pred horárňou, resp. hájovňou, ako to tu všetci volajú. Takmer pol dediny práve odcestovalo na folklórny festival do Talianiska. Polhorčania si dodnes zachovali lásku k hre na gajdy a aj ich zásluhou bola Gajdošská kultúra v roku 2015 zapísaná do svetového zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva UNESCO. V obci je na to zriadené aj malé múzeum – Gajdošská izba. Ale nájde sa tu aj iný unikát – inhalatórium, kde prostredníctvom cirkulácie tunajšej jódo-brómovej slanej vody a jej voľného kvapkania cez poprepletané trnkové trstie dochádza k jej odparovaniu. Stačí si tu chvíľku posediť, vdychovať slaný vzduch a myslieť si, že ste niekde pri mori. V neďalekom tréningovom centre práve pár cyklistov zdolávalo umelý, nerovný terén. Bola to dobrá príprava na horské cyklotrasy v okolí. Šliapanie do pedálov tu dvíha nielen adrenalín, ale človek sa môže zároveň kochať krásnou prírodou. Hoci už pomaly končilo leto, v tieni vysokých stromov sa to ešte zelenalo, dozrievali maliny i čučoriedky a medzi kmeňmi sme zazreli aj plachú srnku. Stretávali sme aj iných, hlavne poľských turistov, ktorí sa vybrali na najvyšší vrch Oravských Beskýd, na Babiu horu. Kedysi tadiaľto viedol pašerácky chodník, zo Slovenska sa pašoval tabak, z Poľska vodka. Po nočnej búrke bolo mokro a blatisto, ale my sme ďalej stúpali až k najsevernejšiemu bodu na mape Slovenska, k tzv. slovenskému severnému pólu Modralová (1168 m n.m.). Keďže sa Poľsko

Oravský pltníci - a vraj na Orave švárných chlapcov málo?!

Fotografie: Ingrid Žalnevá

malo stať súčasťou predpokladanej Nemeckej ríše (na lúke sme videli aj protitankový výkop a guľometné hniezda, ktoré mali slúžiť na jej obranu), na hraničnom kameni bolo pôvodne písmeno D ako Deutschland. Prešibaným Poliakom však po vojne stačilo len predĺžiť čiarku a z D sa tak stalo P. Zastavili sme sa aj pri tajchu, v roku 1825 nechal oravský komposesorát postaviť dve vodné nádrže, ktoré napomáhali splavovaniu dreva. Jednu z nich pomáhal zarybňovať môj dedko, ktorý v Jalovci pôsobil ako horár. Tú druhú sa nedávno podarilo zrekonštruovať ako protipožiarnu nádrž. Ale to sme sa už blížili k tomu miestu z fotografie môjho otca. Hájovňa už nie je, stihli ju vypáliť Nemci. Z osôb na fotke žije už len jedna... Ale stále je tu tá lúka, plný senník pripravený pre lesnú zver, stromy, ktoré za tie roky podrástli vyššie k nebu. Ach, keby tak mohli rozprávať! Žalúdok mi zovrela zvláštne chvenie a aj slza sa mi vtisla do očí. V ten deň som dosiahla

nielen najsevernejšie miesto Slovenska, ale dotkla som sa aj najhlbšieho bodu môjho srdca.

Prechádzka „Do Lacha“

Pred začatím vojny sa rodina môjho otca presťahovala do hájovne v Borsučom. Bola som tu raz v detstve, ale priznám sa, vtedy ma zaujímali dobrodružstvá mojej hyperaktívnej sesternice viac než nejaké staré spomienky. Nevedela som ani, že názov Borsučie je odvodený od slova borsuk, ktorým sa pomenúva jazvec v goralskom nárečí. Teraz už tu hájovňa nestojí, ale postihol ju lepší osud – rozobrali ju a znovu postavili v Múzeu slovenskej dediny v Martine. Ako som už spomínala, môj dedko bol horár, no nikdy som si nedala do súvisu, že moja babka bola vlastne hájnikova žena. Ako dieťa som ju už vnímala len ako starú ženu, ktorej sa triasli ruky, nerozmyšľala som nad tým, že aj ona bola kedysi mladá a že sa v hájovni zastrčenej na okraji lesa pokojne mohla tiež stať objektom neviazanej túžby nejakého nafúkaného grófa. Veď aj na vytvorenie literárnych postáv známej epickej skladby poslúžili Hviezdoslavovi skutočné postavy rodiny Lachovcov. V čase, keď Hviezdoslav pôsobil ako advokát v Námestove, v Polhore prosperovali jódo-brómové kúpele Slaná voda. Už v roku 1550 z rakúskeho Hallstatu vyslala Uhorská komora dvoch odborníkov na ťažbu soli preskúmať tunajšie pramene. O tristo rokov neskôr urobil Dr. Karol Than, univerzitný profesor z Pešti, dôkladný rozbor vody a vyhlásil ju za liečivú. Voda sa plnila do fľaš, putovala až do Viedne, vyrábali sa aj soľné pastilky. Kúpele navštevoval aj Hviezdoslav a podobne ako ďalší kúpeľní hostia aj on s obľubou podnikal vychádzky do okolitej prírody, no najmä „do Lacha“ – do hájovne v Rovniach,

Najsevernejší bod Slovenska

ktorú obývali Lachovci. Tu sa rodila idea jeho najznámejšieho diela, ktoré písal viac ako tri roky. Lyricko-epická skladba sa začína pozdravom, v ktorom Hviezdoslav dokonale vyjadril svoj obdiv k oravskej prírode, k jej lesom a horám. Hájnikova chalupa tu ešte stále „čučí jak hniezdo v tesnu perutí v úkryte košateho krovia“, len z krovia sa v priebehu rokov stali statné stromy. Vnútri sa nachádza stála expozícia Hájnikovej ženy. Druhá časť je venovaná životu a dielu slovenského spisovateľa Mila Urbana, ktorý bol vnukom Lachovcov a vo svojich románoch sa často vracal k svojmu rodnému kraju.

Vyšný tajch - protipožiarna nádrž Borsučie

Altánok so slanou vodou Soľanky

Lachova horáreň - dnes Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava

Osud kúpeľov Slaná voda nebol priaznivý, budovy chátrali, čo nezničilo zub času, to dokončili vojny. Dnes je tu len altánok, kde si možno načerpať zo Soľanky a poriadne slanú vodu použiť na kloktanie alebo inhaláciu. Zastavili sme sa aj pri diviacej zvernici, ale diviaky sa s nami nechceli kamarátiť a odbehli na neprístupný koniec obory. Tak sme sa ešte prešli po chodníčku cez rašelinisko, jedinečný ekosystém z odumretých zvyškov machov, rastlín a stromov. Z neďalekej rozhľadne sme dovideli až k Oravskej priehrade a znova sme si vychutnali pohľad na Babiu horu, pozdravili sme lesy aj hory, lúky plné kvetov i učupené dedinské domčeky... Ešte sa sem určite aspoň raz vrátim! ■

Milí študenti,

kalendárny rok sa pomaličky blíži ku koncu a po vianočných sviatkoch na nás čaká prvý mesiac v roku, v ktorom sa ukáže, aké vedomosti sa nám podarilo získať a udržať. Práve udržanie vedomostí je pre nás všetkých dôležité, a preto je dobré nájsť si ten svoj chodníček, aby sme sa mohli po ňom kedykoľvek nielen vracať, ale aj vedome a isto po ňom kráčať. Kráčajte za vzdelaním a verte, že Vaša snaha bude odmenená. A navyše, ak sa vyberiete na cestu za vzdelaním s radosťou a vierou v srdci, život Vám potvrdí, že Váš chodníček je ten správny. Prajem Vám teda veľa radosti pri objavovaní nového a veľa sily a energie na všetky skúšky, ktoré sebaisto zvládnete.

Srdečne Vaša Viera

Nemecko-slovenský jazykový kontakt

V minulom čísle Pohľadov vyšla prvá časť skrátenej verzie magisterskej práce Deutsch-slowakische Sprachkontakte an der March. Pred pokračovaním si dovoľujeme Vám pripomenúť nasledovné:

V texte sa zjednodušilo nemecky hovoriaci človek na Nemeč. Neznamená to, že táto osoba je štátny občan Nemecka, ale, že jej materinský jazyk je nemčina.

Písmeno **ä** predstavuje hlásku bavorských nárečí (ktorými sa hovorí aj v Rakúsku).

Hlásky sa podobá hláske **o**.

Skratky v texte: hov. – hovorový / nem. – nemecký / slk. – slovenský / zastar. – zastaraný / zastaráv. – zastarávajúci

Slovenské slová v nemčine

V minulom čísle sme sa venovali nemeckým slovám v slovenčine. Teraz sa sústredíme na opačný smer a pozrieme sa ešte raz na náboženský život obyvateľov pohraničia. Púte viedli slovenských veriacich do dolnorakúskych dedín ako Zistersdorf a Sierndorf alebo aj do Maria Taferlu alebo Mariazellu. Rakúsky pútnici navštevovali Šaštin a Marianku. V rakúskych dedinách, kde výrazný podiel obyvateľov hovoril slovenským alebo aj moravským nárečím, sa striedali nemecké a české omše a poskytovali sa české modlitebné knižky. „Slovenské“ dediny v Dolnom Rakúsku boli Hohenau (slk. Cahnov), Rabensburg (slk. Ranšpurk) a Ringelsdorf (slk. Ligaštorf). Vo vlastivedných publikáciách o Cahnove sa dá ešte nájsť slovo schebratschka pre predsiň kostola, kde mali svoje miesto žobráci. Toto slovo je prevzaté zo záhorskeho nárečia, kde má žebráčka ten istý význam. Práve v cahnovskom nárečí žije slovenské dedičstvo až dodnes. Cahnovskú slovenčinu, ktorá sa zaraďuje k záhorskému nárečiu, ovláda stále generácia narodená vo štyridsiatych rokoch 20. storočia. Po zatvorení hraníc si táto generácia aj jej deti mysleli, že už nemá zmysel učiť sa po slovensky. Zachovala sa ale v cahnovskej nemčine „spievajúca“ melódia reči a výslovnosť obyčajne pripomínajúca Rakúšanom slovenský prízvuk. A sú tu aj Slovákom, resp. Záhorákom dobre známe slová. (Slovo v záhorskom nárečí uvádzam iba tam, kde je to potrebné.)

cahnovská nemčina	spisovná slovenčina	záhorské nárečie
Beiky	bájkky (nepravda)	
Hrniec	hrniec	hrniec
Lekvar	lekvár	
oschraui	ožralý (zastar.)	ožrauí
Podziwaisa!	Podívaj sa!	Podzivaj sa!
veroschklivieren	robiť ošklivým	

Spoločné zvyky a tradície

Ako príklad pre slovenskú obec s nemeckým obyvateľstvom sme vybrali Raču, ktorá je od roku 1946 súčasťou Bratislavy. Už bývalý názov Račštorf svedčí o tom, že tam bývali aj Nemci. V 13. storočí tvorili väčšinu v dedine, od 18. storočia menšinu. Pri porovnaní Rače s Cahnovom bolo veľmi nápadné, do akej miery sa podobali ľudové zvyky v oboch obciach. Napríklad, keď v deň svadby prišiel ženich po svoju nevestu, jej rodina mu najprv poslala von falošnú nevestu. Po narodení dieťaťa mladé matky nešli von z domu až do šiestich týždňov, aby sa vyhýbali bosorkám. Preto sa nazývali ženy po pôrode šestonedielky. Slovo týždeň (nem. Woche) sa skrýva aj v nemeckom slove Wöchnerin. Keď zomrel neženatý muž, pred rakvou išli čierna a biela nevesta a ceremónia sa podobala skôr svadbe ako pohrebu. Názov na to bol v slovenčine pohrebna svadba a v nemčine Ledigenleich (pohreb neženatého muža). Na Štedrý večer aj rakúske, aj slovenské dievčatá išli von a čakali na brechanie psa. Ľudia verili, že budúci manžel príde odtiaľ, odkiaľ je počuť brechanie.

Trojazyčná Bratislava a jej vzťah k Viedni

Známy mýtus o Bratislave medzivojnového obdobia hovorí, že všetci obyvatelia ovládali slovenčinu aj nemčinu, aj maďarčinu. Realita tak nevyzerala. V Bratislave bývali aj dvojazyční alebo dokonca jednojazyční ľudia. Faktom zostáva, že medzi Bratislavčanmi boli nositelia všetkých troch spomenutých jazykov. Jednojazyčnosť fungovala iba, kým maďarčina a nemčina boli ešte úradnými jazykmi a kým existovali školy s vyučovacím jazykom buď maďarským, alebo nemeckým. Majitelia obchodov mali záujem o to, aby ich zamestnanci ovládali všetky tri jazyky do miery umožňujúcej komunikáciu so zákazníkmi. Pravda je však aj to, že trojazyční Bratislavčania existovali. Deti zo zmiešaných manželstiev, ktoré v domácnosti možno boli ešte v kontakte s inojazyčnými slúžkami, často ovládali všetky tri jazyky aspoň do istej miery. Niektorí rodičia zamestnávali detské slečny, aby sa deti naučili ďalší jazyk. Aj spoločná hra detí s rôznymi materinskými jazykmi prispievala k viacjazyčnosti. Istú rolu hralo aj vyučovanie cudzích jazykov v školách. Teraz nasledujú slovenské slová v bratislavskej nemčine, niektoré z nich pozná aj viedenské nárečie. Tam však treba brať do úvahy aj vplyv češtiny.

bratislavská nemčina	slovenčina	viedenské nárečie
Bosniak (pečivo)	bosniak	Bosniakerl
Botti	boty	
Frnjaak (nos)	odvodené od <i>frňat'</i>	Pfrnak
Kaascha	kaša	
pomaali	pomalý	pomali
Pukanzi	pukance	
Schiraak	hov. širák (klobúk)	

Z maďarčiny prišli do bratislavskej slovenčiny a nemčiny nasledujúce slová:

maďarčina	bratislavská slovenčina	bratislavská nemčina
bakancs (maď. boka = členok)	baganče (ťažká obuv)	Bagantschn
korbács (od tur. kurbaç = bič)	korbáč	Khorbaatsch
bunda (starší tvar = bonta, možno od nem. bunt, ktorého starší význam je čiernobiely)	bunda (zastaráv. kožuch)	Bundâ (kožuch)

Blízkosť Bratislavy k Viedni je vidieť aj na starej bratislavskej slovenčine. Boli tam niektoré slová, ktoré niekoľko Rakúšanov považuje za typické viedenské výrazy:

Takže sme videli, že Rakúšania a Slováci mali na úrovni jazyka viac spoločného, ako by sme sa dnes domnievali. Viac na túto tému je možné sa dočítať v magisterskej práci Lisy Skolar: Deutsch-slowakische Sprachkontakte an der March, ktorá sa práve pripravuje na uverejnenie vo vydavateľstve LIT Verlag. ■

Lisa Skolar

bratislavská slovenčina	viedenské nárečie	spisovná slovenčina
hajriger	Heiriger	viecha (vináreň)
kiflík	Kipferl	rožok
cins	Zins	nájomné
durchhauz	Durchhaus	priechodný dom
hec	Hetz	zábava
pajšel	Beischl (aj jedlo)	plúca
keplovat	keppeln	nadávať

Zážitky z letnej školy

Ahojte!

Volám sa Anna Hennebichler a študujem slavistiku na univerzite vo Viedni. Po štyroch kurzoch slovenčiny som sa rozhodla, že chcem ísť na letnú školu na Slovensko. Bola som zvedavá, ako sa budem cítiť, keď musím rozprávať dva týždne iba po slovensky, lebo dovtedy som bola iba trikrát v Bratislave na jednodenných výletoch.

Prečo sa učím slovenčinu? Pravdupovediac, to bola náhoda. Musela som si vybrať druhý slovanský jazyk. Zaujala ma ruština, čeština a slovenčina. Do rozvrhu hodín mi ale najlepšie vyhovovala slovenčina. Dnes som veľmi šťastná, že sa tak stalo, lebo rada pozerám slovenské filmy a seriály a tiež veľmi rada počúvam slovenskú hudbu.

Teraz by som chcela opísať svoje zážitky z letnej školy.

Od 7. do 20. júla som bola v Nitre. Od pondelka do piatku sme mali kurz slovenčiny. Popoludní sme pracovali v tandeme, písali sme texty, učili sme sa folklórne tance, išli sme do Topoľčianok, na Zobor, mali sme prehliadku horného mesta v Nitre alebo voľný čas.

Cez víkend sme mali celodenné výlety. Išli sme do Banskej Štiavnice, do Komárna a Kolárova. Z výletov sa mi najviac páčilo v Komárne. Prehliadka pevností bola

veľmi zaujímavá a mesto Komárno má všeobecne bohatú históriu. Pre mňa to bolo niečo úplne nové vidieť mesto, kde jedna časť patrí do jedného štátu a druhá do iného (v tomto prípade do Slovenska a Maďarska).

Čo sme sa na hodinách slovenčiny naučili:

Na lekciiach sme pracovali s knihou Krížom Krážom B2. Cvičenia neboli pre nás ťažké, preto sme vždy mali veľa času na diskusie a na nejaké aktuálne témy, čo sa mi veľmi páčilo. Každý mal možnosť povedať, čo ho najviac zaujíma, alebo kde má ešte problémy. Ja som povedala, že mám problém so „sa“ a „si“. Aj pády mi niekedy robia problémy. A keď išlo o to, čo by ma zaujímalo: chcela som vedieť, aké knihy každý Slovák v škole musí čítať. Potom som sa chcela dozvedieť, aké sú známe opery, filmy a pesničky. Počúvali sme napríklad pesničku Medulienka od Pavla Hammela, Julia Roberts od Richarda Müllera a Bodaj by vás, vy mládenci, čerti vzali, A ja taka dzivečka atď. Učili sme sa aj o frazeologizmoch. Toto sú moje najobľúbenejšie: Bez práce nie sú koláče – Aká matka, taká Katka – Vzal nohy na plecía – Kto má desať huslí, nemusí byť ešte dobrý muzikant. Robili sme iba zaujímavé veci, takže som vždy bola šokovaná, že už je čas na obed.

Čo si myslím o Slovákoch:

V mojich očiach sú Slováci veľmi milí. Už v čase cesty sa vždy niekto začal so mnou rozprávať a vždy som mala pomoc pri nosení kufru. Aj všetci študenti boli veľmi sympatickí a aj moje kamarátky, s ktorými som bývala. Nikdy sme nešli spať pred jednou v noci, lebo sme sa toľko rozprávali a spievali (raz po nemecky, raz po slovensky). Vo voľnom čase sme chodili spolu nakupovať alebo sme išli na koláče. Po noci v „Rio“ sme na druhý deň často potrebovali „šlofik“. Po niekoľkých dňoch som sa cítila, akoby sme sa poznali už dlhé roky.

Myslím, že tieto dva týždne dlho ostanú v mojej pamäti. Dúfam, že aj v budúcom roku študenti zo slavistiky pôjdu do Nitry. Je to dobrá skúsenosť a možno si preskúšať slovenčinu, ale aj pomôcť iným s nemčinou. ■

Anna Hennebichler

Anna a Dominika v Nitre

Foto: Kristína Vyskočová

Elli Burg

Poesie der Liebe / Poézia lásky

Liebes-Gegen-Sätze

Lachen – weinen,
lähmen – stärken,
ehemals – heute,
später – bald,
glühend – eiskalt,
gram – gewogen
als Geliebte/r – Ehefrau/mann.

Ob echt –
ob künstlich,
eilig – ruhig,
fremd und eigen,
anders sein,
ausgehalten –
aufgegeben,
getrost –
ohne Hoffnung sein.

Ob gesellig –
abgeschieden,
gesittet oder lasterhaft,
locker – gespannt,
gesondert – zusammen,
schmerzlos – qualvoll,
behutsam oder rabiat.

Sich rächen wollen
oder verzeihen,
schweigen – reden,
schüchtern
oder herrisch sein,
lieblich – schroff,
vertieft – zerstreut,
das alles kann die
Liebe sein.

Lásky protichodnosť

Smiať sa – plakať,
chátrať a či silu mať,
vtedy a dnes,
zapálená – ako ľad,
zarmútená – naklonená,
miláčik, nie manželka,
mileneč a partnerka.

Či pravá a či falošná,
náhlivá a pokojná,
cudzia – vlastná,
iná byť,
rozmaznaná – stratená,
byť si istá – beznádejná,
spoločenská – odlúčená,
poslušná či frivolná,
uvolnená – napätá,
samučičká – spoločná,
bezbolestná – mučivá,
opatrná – násilná.

Chcieť sa pomstiť
– odpustiť,
mlčať a či hovoriť,
plachá a či panovačná,
pôvabná a roztržitá,
taký výzor láska má.

NOVÁ KOMISIA ÚŠZZ

V septembri sa na pozvanie predsedu Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚŠZZ) konalo v Košiciach stretnutie zástupcov krajských médií, na ktorom sa konštituovala Komisia pre médiá a vydavateľskú činnosť Slovákov žijúcich v zahraničí ako poradný orgán predsedu ÚŠZZ. Do novovzniknutej komisie bolo menovaných trinásť novinárov z krajských komunít: Imrich Fuhl – Maďarsko (predseda komisie), Ľuba Kolová – RTVS Košice (podpredsedníčka komisie pre oblasť médií), Vladimír Valentík – Srbsko

Členovia Mediálnej komisie - krajanovia z rôznych kútov Slovenska i sveta

(podpredseda pre vydavateľskú oblasť), Milan Čuba – USA, Dušan Daučík – Švédsko, Vladimíra Dorčová Valtnerová – Srbsko, Agáta Jendžečiková – Poľsko, Viera Kučerová – Česko, Andrej Kuric – Chorvátsko, Marián

Pauer – Slovensko, Ingrid Slaninková – RTVS Bratislava, Jozef Starosta – Kanada a Ingrid Žalneva – Rakúsko. Tajomníkom komisie sa stal Ľudovít Pomichal z ÚŠZZ.

Okrem rokovania mali členovia komisie možnosť oboznámiť sa s činnosťou Regionálneho štúdia RTVS Košice a stretnúť sa nielen s jeho riaditeľom Jozefom Puchalom, ale v priestoroch Prezidentskej knižnice ich prijal aj bývalý prezident SR Rudolf Schuster. Košičskí organizátori pripravili aj návštevu jedného z mála zachovaných kováčskych hámrov, ako aj mesta Medzeva, kde sa nachádza Múzeum kinematografie rodiny Schusterovcov. Na pracovných stretnutiach sa viackrát zdôrazňovala potreba, aby krajanovia mohli priamo v zahraničí sledovať slovenskú televíziu a aby sa tiež výrazne oživil internetový portál pre slovenské zahraničie, na ktorom by sa prezentovali všetky krajské community. To by malo byť aj jednou z prioritných úloh novej mediálnej komisie. ■

Redakcia

Z prijatia exprezidentom Rudolfom Schusterom

SCHULVEREIN KOMENSKY

UKÁŽKY ZO SLOHOVÝCH PRÁC ŽIAKOV (pokračovanie zo str. 29)

3. WMS

V rámci slohovej zložky jazyka sme sa v treťom ročníku venovali písaniu novinovej správy, argumentačného dialógu, napínaveho rozprávania s prvkami opisu a čitateľského listu. Okrem iného sme tiež prezentovali svoje obľúbené knihy a hlasovali, ktorá nás najviac zaujala. Zvíťazil dobrodružný román Axela Morela Prežiť, ktorý nám predstavila Karolína Kačeriaková. Tu je niekoľko ukážok zo slohovej tvorby našich žiakov:

Philipp sám doma

Jedného dňa Philipp zistil, že jeho rodičia idú na vianočný večierok. Aby nemusel ísť na noc k babke, začal mamu s otcom prehovárať. Po desaťminútovej diskusii mu povedali, že môže zostať sám doma.

V škole sa všetci rozprávali o novom horore „To“, len on ho ešte nevidel, pretože mu to mama nedovolila. Philipp už vedel, čo bude večer robiť. V rovnakej sekunde ako rodičia odišli, mal už zapnutý laptop.

V polovici filmu vypol počítač. Už chápal, prečo mu ten film mama nedovolila pozerať. Musel ísť na záchod, no aby sa tam dostal, bolo treba prejsť cez celý dom, pretože záchod je vedľa vchodových dverí. Báł sa tak, že zabudol zapnúť svetlo. V tme stúpál po parketách, ktoré vŕzgali. To mu tiež nedodávalo sily. V predsieni zrazu uvidel klauna z filmu. Mal na sebe starodávne šaty, cez ústa až k očiam mal červenú čiaru, bol veľký a zubatý.

Zo strachu buchol po vypínači a zistil, že to bol len kabát na vešiaku. Odľahlo mu. Zrazu sa však otvorili vchodové dvere a Philipp začal kričať. Našťastie to nebol klaun, ale rodičia.

Philipp Buchwald, 3a. WMS

Policajná akcia v Žiline

Koncom mája 2016 musel v Kysuckom Novom Meste zasahovať policajný tím. Polícia dostala hlásenie z policajnej stanice v Radoli o prepade pošty, neznámi páchatelia mali opustiť miesto činu v striebornej Audi A3. Polícia našla rovnaké auto v Kysuckom Novom Meste a myslela, že je to vozidlo páchatelov. Následne obkľučila auto a vyšetrovala čin. Majiteľ vozidla Karol B. vyšiel z reštaurácie, pred ktorou stálo auto, a zistilo sa, že ide o nedorozumenie. Polícia sa ospravedlnila a majiteľovi vynahradiť všetky spôsobené škody.

Hanne Klemke, 3a. WMS

Hrôzostrašná noc

V tú noc som bol doma sám, pretože rodičia odišli do Prahy. Uvaril som si čaj, aby sa mi lepšie spalo, dopil som ho a išiel spať.

Boli asi tri hodiny ráno a vtedy sa to celé začalo. Bolo úplne ticho a zrazu som počul, ako niekto strká kľúč do zámky. Bol som nesmierne vystrašený, myslel som si, že nám niekto ide vykradnúť byt. Chvíľu som počkal, no ten strašidelný zvuk kľúča v zámke sa opakovane ozýval. Rýchlo som vzal do ruky mobil a volal mame, no z telefónu sa ozvalo: „Volaný účastník je momentálne nedostupný, opakujte, prosím, hovor neskôr.“ Bol som zúfalý, ale nabral som odvahu a šiel som k dverám. Pozrel som sa cez prízor a zbadal som cudzieho muža, ktorý strká kľúč do nášho zámku. Ustráchaným hlasom som sa opýtal: „Kto je tam?“ Ozvali sa nadávky na ženskú osobu. Muž vyzeral byť veľmi opitý, mal veľké oči a bol neprijemný. Búchal na dvere a kričal: „Otvor!“ Nakoniec spadol na zem a ostal ležať. Pozoroval som ho asi päť minút a potom som otvoril dvere. Zaklopal som susedovi, ten sa naňho pozrel a povedal: „Preboha, veď to je manžel pani susedy z bytu, ktorý je pod nami. Očividne sa opil a pomýlil si poschodia.“

To sa mi ulavilo, myslel som si, že to bol zloděj. Sused zaklopal pani susedke a tá si odvieďla muža k sebe do bytu. Nakoniec všetko dobre dopadlo, ale odvtedy sa vždy bojím, keď spím doma sám.

Sebastian Pehal, 3b. WMS

P. O. Hviezdoslav Sonety

Daniela Helienek Kresby a akvarely / Zeichnungen und Aquarelle

Oheň / Feuer

P. O. Hviezdoslav, slovenský spisovateľ, ktorého 170. narodeniny sme si pripomenuli v roku 2019, patrí k najznámejším básnikom. Kto ale naozaj čítal jeho diela? Možno sme sa v škole učili niektoré verše z jeho najslávnejších epických skladieb Hájnikova žena, Ežo Vlkolinský a Gábor Vlkolinský – tie však dávno opustili našu pamäť!

Držiac opäť v rukách jeho diela, zistila som s úžasom, že jeho Sonety majú čo povedať aj dnes: jeho pocity sa zmietajú medzi nebom a zemou, akoby ho kontrast medzi zemskou tiažou (životu) a vysokými sférami ducha dokázal rozorvať.

Aké aktuálne posolstvá nachádzame v jeho Krvavých sonetoch!

Hviezdoslav v nich vyjadruje zbrozenie nad „kultivovaným ľudstvom“, ktoré rozpútalo krvavú 1. svetovú vojnu. Nie je to však len protest proti vojnovému vraždeniu, ale aj neochvejná viera v pozitívnu silu ľudského ducha. Verše, ktoré prenikajú pod kožu!

Ja ako maliarka som nemohla a nechcela ilustrovať Hviezdoslavove Sonety. Vzbudili však vo mne hlboké city, a tieto viedli ruku pri maľovaní. Pre mňa by bol úspech, ak by táto súhra oslovila aj iných!

P. O. Hviezdoslav, der bekannteste slowakische Dichter, dessen 170. Geburtstag wir 2019 feierten, wird viel besungen. Wer aber hat seine Werke wirklich gelesen? Vielleicht lernte man einige Verse seiner berühmtesten Werke in der Schule kennen – diese sind jedoch längst aus dem Gedächtnis verschwunden!

Wieder in die Hände genommen, habe ich erstaunt erkannt, dass die Sonette auch heute viel zu sagen haben: Zwischen Himmel und Erde bewegen sich die Gefühle des Dichters und der Kontrast zwischen irdischer (Lebens-) Schwere und den hohen Sphären des Geistes scheint ihn zu zerreißen.

Doch er sehnt sich nach dieser Entfesselung - nicht nur für sich, sondern auch für seine Zeitgenossen.

Wie aktuell!!

Die Blutigen Sonette drücken sein Entsetzen über die ja so kultivierte Menschheit aus, die den blutigen Ersten Weltkrieg entfachte. Verse, die unter die Haut gehen!

Als Malerin wollte und konnte ich keine Illustrationen zu Hviezdoslav's Sonetten machen. Sie erwecken jedoch tiefe Gefühle, die die Hand beim Malen lenken. Wenn dieses Zusammenspiel auch andere anregt - welch ein Glück!

Les ešte žije! / Der Wald lebt noch!

Ohnivá voda / Feuerwasser

Jeseň motýľa / Herbst des Schmetterlings

SALZBURG – TOP DESTINÁCIA 2020

Salzburg je jedno z najkrajších rakúskych miest, ktoré rozhodne stojí za návštevu. Nie je to len moja mienka, renomované vydavateľstvo knižných turistických sprievodcov Lonely Planet vybralo Salzburg za turistickú destináciu Nr 1 pre rok 2020. Rozhodla o tom odborná porota zložená z viac ako 200 publicistov, blogerov a partnerov vydavateľstva. Ale to ešte nie je všetko! Americký cestovateľský časopis Condé Nast Traveler, ktorý mesačne číta päť miliónov ľudí, vyhodnotil 600 tisíc recenzií a komentárov svojich čitateľov a na základe týchto výsledkov určil poradie najobľúbenejších európskych destinácií. Salzburg získal striebornú medailu, predbehli ho len nemecké Drážďany. My Slováci, žijúci v Rakúsku, máme výhodu, že to nemáme do Mozartovho rodiska tak ďaleko, preto verím, že sa doň v budúcom roku aspoň raz vyberiete. Ale nezabúdajte, že Salzburg oplýva nezameniteľným čarom už aj teraz v čase adventu.

Text a fotografie: Ingrid Žalneva

ROZHLASOVÉ A TELEVÍZNE VYSIELANIE V SLOVENSKOM JAZYKU

<http://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/topstory/>

Rádio Dia:tón

Magazín slovenskej národnostnej skupiny sa vysiela dvojtyždenne, v pondelok 21.40 – 22.00 na Radio Burgenland (94,7)

České Ozvěny | Slovenské Ozveny

Šesťkrát v roku vždy v druhú nedeľu v mesiacoch február, apríl, jún, august, október a december o 13.05 na ORF2 Wien

Rímskokatolícke bohoslužby v slovenskom jazyku

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche
Jacquingasse 53, 1030 Wien

REDAKČNÁ UZÁVIERKA ČÍSLA 1/2020 JE 29. FEBRUARA 2020

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11,
1060 Wien

Úradné hodiny:

pondelok a utorok: 09.00 – 11.00
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15

rsk@slovaci.at
sova@slovaci.at
www.slovaci.at

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
Otto Bauer Gasse 23/11.
1060 Wien

Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
• 1/8 A4 € 10,-
• 1/4 A4 strany € 15,-
• 1/2 A4 strany € 20,-
• A4 strana € 40,-